

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

**Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta**

Katedra výtvarné výchovy

Bakalářská práce

**SCÉNOGRAFIE: WILLIAM SHAKESPEARE
ZKROCENÍ ZLÉ ŽENY**

Vypracovala: Marie Lišková
Vedoucí práce: doc. Lenka Vilhelmová, ak. mal.

České Budějovice 2013

P r o h l á š e n í

.Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracoval/a samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě - v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných pedagogickou fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích, dne 30. 4. 2013

Marie Lišková

P o d ě k o v á n í

Ráda bych poděkovala doc. Lence Vilhelmové, ak. mal.za cenné rady, připomínky a odborné vedení. Dále mé rodině za všeobecnou pomoc při studiu a všem co mě jakkoli motivovali a podporovali. Děkuji i těm co jakoukoli mou snahu shazovali a nevěřili mi, poněvadž i díky nim jsem se snažila jít dál a dál...

Děkuji moc

Název bakalářské práce:

Scénografie: William Shakespeare- Zkrocení zlé ženy

Anotace:

Tato bakalářská práce se věnuje životu a dílu Williama Shakespeara. První část přibližuje autora a jeho hry, především pak komedii *Zkrocení zlé ženy*. Část druhá popisuje samotnou tvorbu makety, návrhů a ideovou základnu, z níž se při tvorbě vychází. Obě části na sebe tematicky navazují.

Klíčová slova:

Scénografie, divadlo, William Shakespeare, Zkrocení zlé ženy

Title of the Bachelor's Thesis:

Scenography: William Shakespeare- The Taming of the Shrew

Abstract:

This bachelor thesis deals with William Shakespeare's life and work. The first part outlines the author and his plays, first and foremost *The Taming of the Shrew*. The second part describes models production and the idea basis. Both parts share the theme.

Keywords:

Scenography, theater, William Shakespeare, The Taming of the Shrew

Obsah

Úvod.....	8
TEORETICKÁ ČÁST	10
1 William Shakespeare.....	10
1.1 John a Mary Shakespearovy	10
1.2 William Shakespeare	11
1.3 Divadlo Williama Shakespeara v kontextu doby	15
1.3.1 Shakespearovi současníci a konkurenti.....	15
1.3.2 Alžbětinské divadlo	16
1.3.3 Jakubovské divadlo.....	18
1.3.4 Divadlo Globe	19
1.4 William Shakespeare- Hry	20
1.4.1 Komédie	21
1.4.2 Pohádky.....	21
1.4.3 Tragédie.....	21
1.4.4 Historické hry	22
1.4.5 Ztracené hry	22
2 Zkrocení zlé ženy.....	22
2.1 Seznam postav.....	23
2.1.1 Předehra	23
2.1.2 Hra.....	24
2.2 Obsah hry	24
2.2.1 Předehra	24
2.2.2 První akt	25
2.2.3 Druhý akt	26
2.2.4 Třetí akt	26
2.2.5 Čtvrtý akt	27
2.2.6 Pátý akt.....	28
2.3 Ztvárnění hry- Zkrocení zlé ženy.....	29
2.3.1 Divadlo	29
2.3.2 Film.....	32
3 Scénografie.....	33
3.1 Významní čeští scénografové	33

3.1.1	Emil František Burian.....	33
3.1.2	František Tröster	34
3.1.3	Jaroslav Malina	34
3.1.1	Josef Svoboda.....	35
3.1.2	Miroslav Melena.....	35
3.1.3	Jan Dušek.....	36
3.1.1	Josef Jelínek.....	36
3.1.2	Jana Zbořilová.....	37
3.1.3	Ondřej Nekvasil	37
3.1.4	Joan Brehms	37
PRAKTICKÁ ČÁST		38
4	Ideová základna.....	38
4.1	Kostým.....	38
4.1.1	Kateřina	38
4.1.2	Petruccio	39
4.1.3	Blanka	39
4.1.4	Lucenzio.....	40
4.2	Scéna	40
5	Postup práce.....	41
5.1	Scéna, postup při návrhu.....	41
5.2	Kostým, postup při návrhu	43
5.3	Výroba makety scény	43
Závěr		44
Zdroje		46
Obrazové přílohy		52

Úvod

Tato bakalářská práce se bude zabývat jednou z největších postav básníků a dramatiků všech dob Williamem Shakespearem. Půjde především o jeho osobu, život, tvorbu a dobu, ve které žil, s ohledem na dějinné události, které jsou inspiračním zdrojem. Práce chronologicky mapuje tvůrčí Shakespearovo období a v jedné části se bude zaměřovat na jednu z divadelních her, na kterou naváže část praktická- výtvarná.

Jestliže je první část věnována dějinným událostem v době, kdy se rodí William Shakespeare a začíná tvořit, je druhá část práce věnována jeho působení v divadlech jako je Black-friarském, kde byl spoluvlastníkem. V divadle Globe, kde byl rovněž jedním z hlavních podílníků, kde se již rýsuje jeho další zájem a nastávající tvůrčí život.

V kapitolách, které se věnují divadelní komedii *Zkrocení zlé ženy*, jež dokázala člověka oslovit v každé době, se snažíme o rozbor díla, který je důležitý k uchopení a posléze k výtvarnému převyprávění ve scénografické výtvarné dílo, včetně návrhů kostýmů. Toto dílo bylo nespočetněkrát ztvárněno na jevištích celého světa či zfilmováno. To jest fakt, kterému se bude věnovat, kromě rozboru samotné hry tyto kapitoly. Jejímž cílem je poukázat, že Shakespeare byl velký dramatik, který nepsal pouze tragédie, jako jsou *Hamlet* či *Romeo a Julie*. Bohužel více z tvorby onoho významného dramatika a básníka četl málokdo.

Poslední a tedy i třetí kapitola teoretické části textu zodpoví otázky typu, co je scénografie s ukázkou předních scénografů, jež působili a působí na našem území, od počátku 20. století do století 21. Tyto lidé bývají divákům skryti, jejich fantazie a úsilí však formuje výraznou část finálního dojmu ze sledované hry či filmu. Dalo by se říci, že divadelnímu představení dávají výraz či tvář. Jistě se najdou i lidé, tvrdící, že scénograf dodá hře osobnost.

Samozřejmě tato práce nezbytně počítá s poznatky shakespearologů jako je například Martin Hlinský, jehož poznatky mi mnohé objasnily a pomohly v hledání nových souvislostí.

Praktická část se bude zabývat scénografií, tedy návrhy scény a kostýmů, včetně modelu scénografického řešení. Důležitý prvek v této kapitole je ideová základna, která se zpravidla vytváří při čtení hry, jež bude ztvárněna. Proč je ale tak důležitá? Její důležitost pramení z již zmíněného faktu, že se píše při čtení hry. Zaznamenává tak bezprostřední prožitky čtenáře, jež se postupem času mohou vytratit. Jde též o část silně individuální, každý člověk prožívá určitou situaci jinak. Rozdíly mohou být pouze v jemných nuancích, ale to není pravidlem. Ono prožívání konkrétní situace se může u dvou lidí i rapidně lišit. Kapitola tedy zaznamená

vnímání komedie *Zkrocení zlé ženy* jednoho konkrétního člověka, autorky této bakalářské práce.

Dalšími základními prvky této části jsou scénické poznámky, napomáhající při tvorbě návrhů a změn scény i kostýmů. V mnoha novějších hrách jsou poznámky v textu snadno rozeznatelné. Zde jde ale o hru z renesanční Anglie. Zde bývají ukryty přímo v dialozích postav.

Všechny části této práce by měly postupně vést k jedinému cíli. Tím cílem je vlastní scénické ztvárnění komedie *Zkrocení zlé ženy*, vycházející z individuálního prožitku hry.

TEORETICKÁ ČÁST

1 William Shakespeare

*Z čeho jsi stvořen, z jaké podstaty,
že tolik stínů se za tebou honí?
Jen jeden stín má každý, avšak ty,
ač jeden jsi, máš stínů milióny...*

William Shakespeare

1.1 John a Mary Shakespearovy

Aby byla plně pochopena osoba Williama Shakespeara, musí se poznat i lidé, jež ho vychovali, jeho rodiče Johna Shakespeara a Mary Ardenovou.

Mary Ardenová přišla na svět roku 1535 také do staré zemanské rodiny, která však postupem času klesla do selského stavu. Narodila se jako druhá ze sedmi dcer Roberta Ardena.¹

John Shakespeare se narodil do farmářské rodiny roku 1530 ve Snitterfieldu.² Zde prožil dětství a dospívání. Když se roku 1550 přestěhoval do Stratfordu, otevřel si zde prosperující rukavičkářskou dílnu. To ale nebyla jeho jediná živnost, také prodával vlnu. Postupem času stoupalo jeho společenské postavení, až se stal součástí městské rady.

John Shakespeare si Mary Ardenovou vzal v roce 1557 ve farním kostele ve Wilmecotu a po svatbě se manželský pár usadil v Henley Street ve Stratfordu, kde se jim postupně narodilo osm dětí – čtyři synové (William, Gilbert, Richard, Edmund) a čtyři dcery (Joan, Margaret, Joan, Anne). Jejich první dcera Joan zemřela brzy po porodu a ani dvě další dcery Margareta a Anne, se nedožily dospělosti.³

Pokud jde o Johna Shakespeara, tak již rok po svatbě je John zvolen do úřadu rychtáře. Toto vysoké postavení mělo mnoho výhod, jedna z výhod dle všeho vypěstovala v jeho

¹ Srov. HLINSKÝ, M. *William Shakespeare DÍLO*. STŘBRNÝ, Z., *William Shakespeare*.

² HLINSKÝ, M. *William Shakespeare DÍLO*. s. 17.

³ HLINSKÝ, M. *William Shakespeare DÍLO*. s. 20.

synovi jménem William lásku k divadlu. Když do Stratfordu zavítali kočovné divadelní společnosti, sedával i s rodinou v první řadě.⁴

Takto vysoké postavení Shakespearova otce ale nevydrženo dlouho. Díky úpadku v rámci společenského postavení byla dokonce Johnu Shakespearovi zamítnuta žádost o rodinný erb. Jelikož si každý nese do svého dospělého života stigmata z dětství, můžeme se jen dohadovat, jak pád společenského postavení rodiny poznamenal Williama. Ovšem když se jejich syn stal bohatým mužem, svým rodičům vypomáhal.

Jedno je ovšem jisté, když William Shakespeare dostal rodový erb, stálo na něm v překladu- „*Ne bez práva*“.⁵

John Shakespeare umírá roku 1601 ve věku jednasedmdesáti let, Mary skonala o osm let později.⁶

1.2 William Shakespeare

Dnes nevíme, kdy se tento velikán literatury narodil. V současné době je známo pouze datum křtu Williama Shakespeara- 26. dubna 1564.⁷To ovšem není jediné místo jeho života, které je nedostatečně či vůbec zaznamenáno.

Byl třetím s osmi dětmi, ale jeho dvě starší sestry skonalily dříve, než se narodil, proto jej můžeme považovat za nejstaršího potomka Johna a Mary Shakespearových.⁸

*O dětství a školních letech Williama Shakespeara se nedochovalo mnoho dokumentů. Jisté je, že kultura, v níž vyrůstal, byla založena víc na mluveném než psaném slově.*⁹

Proto většina informací z této doby jsou dohady či extrapolace z prostředí, v němž vyrůstal. Ve Stratfordu, kde se William narodil, byla známá a kvalitní střední škola. Dá se tedy usuzovat, že jí navštěvoval i sám Shakespeare. V té době dobří studenti z významných rodin mohli studovat na školách v Cambridgi či Oxfordu.¹⁰

⁴Srov. DUNTON-DOWNEROVÁ, L., RIDING, A., *Shakespeare a jeho svět*,

⁵SCHNAKENBERG, R., *Tajné životy slavných spisovatelů*. s. 11.

⁶*Ottův slovník naučný XXII*. s. 922

⁷William Shakespeare. [online]. [cit. 2013-06-06]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/William_Shakespeare

⁸SCHNAKENBERG, R., *Tajné životy slavných spisovatelů*. s. 9.

⁹HLINSKÝ, M. *William Shakespeare DÍLO*. s. 21.

¹⁰DUNTON-DOWNEROVÁ, L., RIDING, A., *Shakespeare a jeho svět*. s. 10.

On, ale dál nestudoval. *Je velmi pravděpodobné, že William Shakespeare ukončil školní docházku v patnácti letech a že od roku 1579 musel vypomáhat svému otci v rukavičkářské dílně.*¹¹

Ve věku pouhých osmnácti let, tedy roku 1552 si bere ženu jménem Anna Hathaway,¹² s níž měl tři děti- dceru Zuzanu a dvojčata Hamneta a Juditu. Hamnet umírá ve věku jedenácti let. Když se vezme podobnost jmen Hamnet a Hamlet, postava jedné z jeho nejlepších tragédií, vtírá se na mysl myšlenka, zda Shakespeare nevzdal touto hrou hold svému mrtvému synovi.

Narozením Judity a Hamneta roku 1585 začaly Shakespearova tak zvaná- „ztracená léta“. Po dobu sedmi let neexistují o spisovateli záznamy. Mnoho životopisců se pouze dohaduje o tom, že mohl být lichvář, soudní písař či bojoval v Nizozemí proti španělským okupantům. Světlo světa spatřily i mnohem více excentrické teorie. Dle nich mohl být v této době Shakespeare i františkánský mnich, či že díky pytlacení musel z rodného Stradfordu uprchnout.¹³ Dle jiných zdrojů se dočítáme, že v letech kdy odchází do Londýna doplňovat si kusé vzdělání četbou soudobé literatury i cizí, jsou domněnky, že četl např. Seneku, Platona, ovládal francouzštinu a vlámštinu.¹⁴

*První zřetelné narážky na Shakespearovo londýnské působení se zachovaly z roku 1592. V té době dosáhl už takových úspěchů jako žrec a dramatik, že vzbuzoval obdiv i závist, jak vyplývá z prozaických spisků tří literátů Thomase Neshe, Roberta Greena a Henryho Chettla.*¹⁵

Jaký byl, ale důvod oné závesti? Tím, byly bezesporu jeho úspěchy již ve věku pouhých pětadvaceti let a fakt, že nevystudoval vysokou školu. V díle *Za groš vtípu vykoupěného milionářem* Roberta Greena je nazván- „povýšenou vránou“.

Ač jsou o tomto období spisovatele mnohé záznamy, tak jsou na několika místech nejasnosti. Například se dá usuzovat, že již tohoto roku byla napsána komedie *Dva šlechtici*

¹¹HLINSKÝ, M. *William Shakespeare DÍLO*. s. 24.

¹²William Shakespeare. [online]. [cit. 2013-06-06]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/William_Shakespeare

¹³Srov. DUNTON-DOWNEROVÁ, L., RIDING, A., *Shakespeare a jeho svět*, SCHNAKENBERG, R., *Tajné životy slavných spisovatelů*.

¹⁴*Ottův slovník naučný XXII*. s. 922

¹⁵STRĚBRNÝ, Z., *William Shakespeare*. s. 10.

z *Verony*. Jiné prameny ovšem uvádějí napsání až na rok 1595.¹⁶ Vedou se spekulace, že i hra *Zkrocení zlé ženy* byla napsána staršího data, než se dnes usuzuje.¹⁷

Shakespearovy počátky v Londýně, bývají spojeny s významným divadlem Růže. Jeho kariéru zde drsně ukončilo řádění moru v Evropě. Mnoho divadelních společností uteklo na venkov. Shakespeare, ale v Londýně zůstává. Zde se z dramatika stává též básník.¹⁸ Jeho lyrické a epické básně mu za života vynesly větší uznání než dramata. Roku 1593 vydává báseň *Venuše a Adonis* následována básní *Znásilnění Lukrécie*. Obě díla věnoval patronu umění hraběti ze Southamptonu.

Po morové epidemii se W. Shakespeare stává, podílníkem divadelní společnosti Služebníci lorda komořího. S touto společností hrají roku 1594 *Komedii plnou omylů*.¹⁹

Úspěch her jako je *Komedie plná omylů* či *Titul Andronicus* zajistil dostatečný kapitál, aby mohl začít obchodovat s nemovitostmi.²⁰ Když ale roku 1596 umírá Shakespearovi syn Hamnet, vrací se za svou rodinou do Stradfordu. Nevrací se ovšem na dlouho.

Skupina Služebníci lorda komořího zažívají nebývalých úspěchů, když si je začala zvat i Alžběta I. Prestiž této divadelní skupiny stoupá, až je pro ně roku 1599 zřízeno, slavné divadlo Globe. Málokdo ovšem ví, co má společného divadlo Globe a Divadlo, krom toho že obě byly domácí scény Služebníků lorda komořího. O rok dříve vypršela nájemní smlouva pozemku, na němž stálo Divadlo a tak bylo rozhodnuto, že jej potají přemístí. Místo znovuotevření bylo na jižním břehu Temže poblíž divadel Labuť a Růže. Co, ale krom místa bylo pozměněno? Ano jde i o jméno. Globe a Divadlo, jde o stejné divadlo pouze na jiném místě s jiným jménem. Zde byly po následující roky uváděny Shakespearovy nejnovější hry.²¹

Když roku 1603 umírá královna Alžběta I. panují obavy, že nový král nebude divadlu přát jako ona. Opak byl ale pravdou.

¹⁶Srov. DUNTON-DOWNEROVÁ, L., RIDING, A., *Shakespeare a jeho svět*, William Shakespeare, seznam her.[online]. [cit. 2013-06-08]. Dostupné z:

http://cs.wikipedia.org/wiki/Seznam_divadelnich_her_William_Shakespeare

¹⁷BROCKETT, O. G., *Dějiny divadla*, s. 190.

¹⁸DUNTON-DOWNEROVÁ, L., RIDING, A., *Shakespeare a jeho svět*, s. 11- 12.

¹⁹STŘBRNÝ, Z., *William Shakespeare*. s. 12- 13.

²⁰SCHNAKENBERG, R., *Tajné životy slavných spisovatel*, s. 11.

²¹Srov. DUNTON-DOWNEROVÁ, L., RIDING, A., *Shakespeare a jeho svět*, STŘBRNÝ, Z., *William Shakespeare*, Divadlo Globe.[online]. [cit. 2013-06-13]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Divadlo_Globe

Na trůn nastoupil král Jakub I. Tento muž si velmi oblíbil skupinu Služebníci lorda komořího a bere je pod svůj patronát. Od té doby si mění jméno na Služebníky krále. V této době jako by se změnil vkus a William Shakespeare píše převážně tragédie.²²

Ač se jedná o dramatikovo vrcholné období, jsou záznamy o jeho působení stále velmi kusé. Víme o jeho hrách, kdy a kde byly uvedeny a případně o cestách za rodinou do Stratfordu.²³ Jedna z návštěv byla bezesporu na svatbu jeho nejstarší dcery Zuzany a doktora Johna Halla.²⁴

Jelikož divadlo Globe, neumožňovalo různé scénické efekty, jež vyžadovaly Shakespearovy romances, pronajala si roku 1608 divadelní společnost velkou síň dominikánského kláštera U Černých bratří. Zde byla hrána hra *Bouře*, dle všeho poslední spisovatelova hra, na níž pracoval bez spoluautora.²⁵

V pozdním období se William Shakespeare vrací do Stratfordu, kde 23. Dubna 1616 odchází na věčnost. Zde se narodil a zde i zemřel. I místo, kde jej pochovali je stejné, kde byl 23. dubna 1564, pokřtěn.²⁶

„Nebyl jste mezi živými dlouho, vážený Mistře. Dvaapadesát let se dneska považuje za krátký život. Snad tím, že jsme si zvykli počítat s čísly a ne s hodnotami. Napsal jste spoustu her pro více než osm set postav. Málokdo to uměl tak dobře jako Vy. Hádáme se dneska, jestli jste to psal sám. Nebo jestli Vás bylo víc. Byli bychom rádi, kdybychom si mohli zjistit na beton, že jste nebyl sám, který psal. Že vás bylo víc. Byla by to útěcha, protože jestli jste to svedl sám, pak nezbyvá než smutně přiznat, že nikdo z nás není tak nadaný jako Vy, ani tak pilný, ani tak chytrý, ani tak podnikavý, ani tak trpělivý. A nesmrtelný.“²⁷

*Když jako k soudu tiše předvolávám
vzpomínky teskné z dávno zašlých dob,
starý žal křísím, znovu sbohem dávám
všemu, co zval mi čas a černý hrob,*

²²Srov. STŘBRNÝ, Z., William Shakespeare, DUNTON-DOWNEROVÁ, L., RIDING, A., Shakespeare a jeho svět

²³DUNTON-DOWNEROVÁ, L., RIDING, A., Shakespeare a jeho svět. s. 14.

²⁴STŘBRNÝ, Z., William Shakespeare. s. 17.

²⁵DUNTON-DOWNEROVÁ, L., RIDING, A., Shakespeare a jeho svět. s. 14.

²⁶STŘBRNÝ, Z., William Shakespeare. S. 18.

²⁷WERICH, J., Dopis Shakespeareovi.

*ač nerad, pak se slzám neubráním,
 přátelé drazí zmizeli mi v tmách,
 na dávné lásky myslím bez ustání,
 na všechno krásné, po čem zbyl jen prach,
 jen nové stesky spřádám ze zármutku,
 pláč pláčem, žalem žehnám žal,
 mám znovu splácet prošlé směnky smutků,
 znovu mám dáti, co jsem dávno dal.
 Když na tebe však chvilku pomyslím,
 Zmizí hned žal a všechna bolest s ním.*

William Shakespeare

1.3 Divadlo Williama Shakespeara v kontextu doby

Jak vypadalo divadlo a herectví za doby Williama Shakespeara? Kdo byli jeho současníci?

Již od pravěku, kdy začaly vznikat první prvky divadla, například šamanské rituály, odráží divadlo dobu a civilizaci, v níž se odehrává. Mění se herecký projev, náměty her i sama divadelní budova.

1.3.1 Shakespeareovi současníci a konkurenti

William Shakespeare nebyl jediným výborným dramatikem své doby, jak by se mohlo z dnešního pohledu zdát. Jedním z nejvýznamnějších spisovatelů své doby je bezesporu Robert Greene. Vycházel z lidových témat, například jeho dílo *Zelený Jirka* vzkřísilo téma Robina Hooda. Mezi jeho další díla patří *Skotský příběh Jakuba IV.*, *Za groš vtipu vykoupeného milionářem* či *Příjemný příběh Dorasta a Fawnie*. Green kritizoval Shakespeara

díky tomu, že si od něj půjčil několik námětů. Například *Příjemný příběh Dorasta a Fawnie* inspiroval *Zimní pohádku*. Původnost Greenových námětů je ovšem též sporná.²⁸

Další osobnost Alžbětinského se honosí jménem Christopher Marlowe. Tento muž se narodil stejného roku jako jeho kolega Shakespeare. Ovšem je již slavný, když William teprve přijíždí do Londýna. Vlastnil soubor s názvem Marlowovi hrdinové. Díla mladého dramatika jsou *Kartaginská královna Dido*, *Eduard II.*, *Faust* nebo *Pařížský masakr*. Tento spisovatel zemřel mlád ve věku pouhých devětadvaceti let.²⁹ Co by se stalo, kdyby zemřel ve stáří? Je možné, že by se dnešní studenti učili o tomto dramatikovi spíše než o Shakespeareovi?

Třetím ze zde uvedených současníků Williama Shakespeara je Ben Jonson. Jde o autora, jenž je především znám díky satirickým hrám, jenž napsal. Patřil do divadelní Společnosti lorda admirála a též psal pro Společnost lorda komořího.³⁰

Vypráví se mnoho zvěstí o nevráživosti mezi Jonsonem a Shakespearem. Jedna z nich je, že se Jonson posmíval Shakespeareovi kvůli nelogičnostem a chybám v jeho hrách. Například faktu, že hra *Zimní pohádka* se odehrává na pobřeží Čech, i když tento stát pobřeží nemá.³¹ Výběr her z díla Bena Jonsona jsou *Alchymista*, *Mlčenlivá žena* a *Lišák Volpone*.³²

Za zmínku jistě stojí i muž, o kterém se mluvilo jako o „druhém Shakespeareovi“, Thomas Middleton. Tomuto přízvisku napomáhá i to že se samotným Shakespearem spolupracoval na několika hrách, například *Antonius a Kleopatra* či *Coriolanus*. K dalším jeho hrám dělal korektury. Patřil, pokud jde o vlastní tvorbu k méně produktivním spisovatelům, přesto však jeho tvorba měla široký záběr. Jako jediný autor psal pro veškeré divadelní soubory v Londýně a hlavně i pro všechny typy divadel.

Sám Middleton napsal přes dvacet her- *Podzimní soudní zasedání*, *Cudné děvče z Cheapside*, *Čarodějnice* a mnoho dalších. Spory o autorství se vedou o dramatu *Tragédie mstitele*. Šlo o nejtemnější tragédii své doby, doby jakubovského divadla.³³

1.3.2 Alžbětinské divadlo

²⁸Srov. KAZDA, J., *Kapitoly z dějin divadla*. Robert Greene. [online]. [cit. 2013-06-15]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Robert_Greene

²⁹Srov. DUNTON-DOWNEROVÁ, L., RIDING, A., *Shakespeare a jeho svět*, KAZDA, J., *Kapitoly z dějin divadla*.

³⁰KAZDA, J., *Kapitoly z dějin divadla*. s. 112- 113.

³¹Ben Jonson.[online]. [cit. 2013-06-15]. Dostupné z: <http://www.poemhunter.com/ben-jonson/biography/>

³²KAZDA, J., *Kapitoly z dějin divadla*. s. 112- 113.

³³Srov. KAZDA, J., *Kapitoly z dějin divadla*, Thomas Middleton. [online]. [cit. 2013-06-15]. Dostupné z: http://host.divadlo.cz/revue/pdf/2008_2/087-090.pdf

Prvním Alžbětinským divadlem byl Červený lev, postavil jej roku John Brayne. Díky faktu, že nešlo o nijak úspěšnou scénu, se do dnešních dob o něm téměř žádné informace nezachovaly.³⁴

Datum, které se stalo významným zlomem pro alžbětinské divadlo je 1576. Tou dobou bylo postaveno jedno z nejvýznamnějších divadel- The Theatre, v našich zemích je ale známější počeštěný název Divadlo. Šlo o divadlo ve stylu amfiteátru. Když později byla poblíž vystavěna další scéna, začala vznikat první divadelní čtvrť města Londýna. Na této straně Londýna bylo následujícího roku postaveno divadlo Mezivalí či až roku 1600 divadlo Štěstěna.

Na opačné straně města za řekou se divadla též stavěla. Velmi významné neslo jméno Růže, postaveno v letech 1587. V okolí byla v této době postavena ještě tři, Labuť z roku 1595, následovaná divadly Globe a Naděje.³⁵

Alžbětinské divadlo se vyznačovalo faktem, že nepoužívalo kulisy, pouze nejnútější propriety. Též se zde objevovaly prvky, které se vzkřísily až ve století dvacátém. Jedná se o přímý kontakt mezi herci a diváky zapříčiněný splýváním prostor pro ně vyhrazeným. Šlo též o divadlo imaginativní, proto herci přímo ve hře zmiňovali, že se například změnilo místo děje. Jedním z mála efektů využívaných efektů se nazýval propadlo. Ano jeviště bylo zcela holé, kompenzovaly to však nákladné a pestrobarevné kostýmy.³⁶ Zajímavým faktem je též, že i ženské role hráli muži.

Jelikož bylo prostředí divadla hlučné až by se dalo říci chaotické, bylo od herců požadováno jisté přehrávání a zvýraznění hlasu, až by se herecký projev dal označit za afekt podpořený výraznými gesty.³⁷

Již na přelomu šestnáctého a sedmnáctého století existovala v divadelní branži jistá forma reklamy. Tou byly vlajky na divadlech mající barevnou symboliku. Například černá značila tragédii.³⁸ Druhou složkou reklamy byly průvody herců v maskách, pořádané se den před hrou samotnou.³⁹

³⁴HLINSKÝ, M. *William Shakespeare DÍLO*. s. 34.

³⁵DUNTON-DOWNEROVÁ, L., RIDING, A., *Shakespeare a jeho svět*. s. 26-27.

³⁶Srov. HLINSKÝ, M. *Shakespeare a divadlo svět*. HLINSKÝ, M. *William Shakespeare DÍLO*.

³⁷KAZDA, J., *Kapitoly z dějin divadla*. s. 119- 120.

³⁸Divadlo Globe. [online]. [cit. 2013-06-17]. Dostupné z: <http://www.william-shakespeare.info/william-shakespeare-globe-theatre.htm>

³⁹HLINSKÝ, M. *William Shakespeare DÍLO*. s. 34.

Divadla tohoto typu ale nebyla jediná existující v městě Londýn. Koexistovala se soukromými divadly, též nazývaná divadla halová, zřizována často šlechtou v jejich domech či ve školách.⁴⁰ Zde se již v obecnstvu setkávala jiná sorta lidí, což bylo jistě i způsobeno vyšší cenou. Díky tomuto faktu byli diváci mnohem ukázněnějšími. Prvním zástupcem halového typu divadla se stal Chapter House již roku 1575. Mezi další zástupce počítáme divadla U Černých bratří či U Býlích bratří.⁴¹

Pokud jde o samotné dramatiky té doby, častokrát jich na jedné hře pracovalo několik. Přeci-jen kolektivní autorství bylo v této době běžné, podobalo se téměř manufaktuře. Shakespeare na to přistoupil ovšem málokdy.⁴²

Celkově šlo o dobu výrazného rozkvětu anglické literatury. Divadla byla velmi populární jak mezi šlechtou, tak i měšťany. Přes tuto popularitu se například dramatici netěšili ani zdaleka takové úctě, jako básníci. Ještě více toto pocítovali herci, šlo o opovrhovanou a podceňovanou profesi. Shakespeara tento stav velmi zasáhl, což se odrazilo i v jeho tvorbě.⁴³

„Prosím vás, neříkejte tu řeč, jak jsem vám ji přednesl. Zlehounka a svižně ať vám plyne z úst. Jen žádná velkohubá pompa, prosím vás. Herci si v ní občas libují. To by ty verše mohl rovnou vykřikovat obecní vyvolavač. A menší gesta, neštípejte dříví. Ve všem buďte umírnění. Vyjádřit vašeň strhující jako příval, víchř nebo smršť, to vyžaduje kázeň, která dá slovům ústrojnost...

...Ale přehnaně krotcí taky nebud'te. Řid'te se ve všem uměřeností. Svá gesta přizpůsobte slovům a slova zase gestům a úzkostlivě ve všem dbejte přirozenosti. Neboť vše, co takhle vybočuje z míry, odporuje smyslu herectví, jehož cílem odjakživa bylo, a dodnes je, nastavovat životu zrcadlo- ukázat dobrou dobrou, hříchu jeho hřích a každé době její pravou tvář.“⁴⁴

Když ovšem Alžběta I. 24. března 1603 ve věku sedmdesáti let skonala, rozšířily se obavy, zda s její smrtí neskončil i rozkvět a podpora divadla.⁴⁵

1.3.3 Jakubovské divadlo

⁴⁰KAZDA, J., *Kapitoly z dějin divadla*. s. 117.

⁴¹HLINSKÝ, M. *William Shakespeare DÍLO*. s. 35- 36.

⁴²Ibid., s. 43.

⁴³*Ottův slovník naučný XXII*. s. 922

⁴⁴SHAKESPEARE, W. *Hamlet*. S. 71- 72.

⁴⁵Srov. DUNTON-DOWNEROVÁ, L., RIDING, A., *Shakespeare a jeho svět*. [cit. 2013-06-17]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Alžběta_I.Ottův_slovník_naučný_II.

Když po smrti královny Alžběty nastoupil na anglický trůn Jakub I., ukázaly se všechny obavy neoprávněnými. Ano divadlo prodělalo jistou evoluci, ale nešlo rozhodně o jejich úpadek. Čím se tedy lišilo divadlo za vlády Jakuba I. od divadla alžbětinského?

Velmi výrazné byly dvě odlišnosti. Tou první je obliba jiného žánru her, romance, tragédie či dramata, ve kterých se moralizovalo a filozofovalo. Tou druhou odlišností, avšak vycházející z té první, je změna samotného divadelního prostoru. Alžbětinské divadlo využívalo denního světla a bylo prosto kulis či scénických efektů. Divadlo Jakubovské se mu stalo opakem, díky změně preferovaných žánrů se začaly objevovat speciální efekty na jevišti a již se nehrálo za bílého dne ale večer. Tato denní doba podtrhovala vyznění příběhů.⁴⁶

William Shakespeare byl již tak významným dramatikem, že divadelní společnost Služebníci lorda komořího, vzal pod svá křídla sám král. Tím se změnilo jejich jméno na Služebníky krále. To se stalo již 14. května 1603.⁴⁷

Pokud jde o divadla typu amfiteátru, vznikla v této době pouze dvě. Šlo o divadlo U Červeného býka a divadlo Naděje, současně vystavěna roku 1605.⁴⁸ Důvod proč jich bylo vybudováno tak málo byl fakt, že více požadavky her splňovala halová divadla díky svému technickému zázemí. Sama společnost Služebníci krále v této době pronajali divadlo U Černých bratří.⁴⁹

1.3.4 Divadlo Globe

*Na počátku shakespeareovského divadla bylo slovo. Bylo to slovo stvořitelské: Shakespearovo divadelní slovo stvořilo celý Shakespearův svět.*⁵⁰

Jak již bylo řečeno, divadlo Globe je rozebrané a přenesené na jiné místo Divadlo. Tento fakt mu ovšem neubírá na významu. První zmínku o divadle pod tímto novým názvem nalézáme v létě roku 1599. Díky onomu přestěhování bylo zachráněno první alžbětinské divadlo v Londýně a postupem času se mnohem více proslavilo.

Pozemek, na kterém divadlo Globe nově stálo, byl pronajat na jednatřicet let. Bratři Burbageové s herci i Shakesparem společně platili nájem pozemku, který byl 14 liber a 10 šilinků. Též se dělili o výnos z divadla. Fakt že celá společnost Služebníků lorda Komořího se

⁴⁶DUNTON-DOWNEROVÁ, L., RIDING, A., *Shakespeare a jeho svět*. s. 30- 31.

⁴⁷Srov. HLINSKÝ, M. *William Shakespeare DÍLO*. s. 44- 45.

⁴⁸DUNTON-DOWNEROVÁ, L., RIDING, A., *Shakespeare a jeho svět*. s. 26.

⁴⁹Ibid., s. 14.

⁵⁰HLINSKÝ, M. *Shakespeare a divadlo svět*. s. 24.

podílela jak na placení pronájmu, tak i o zisky, měli všichni v nejvyšším zájmu prosperitu divadla po všech stránkách.⁵¹ Nabízí se otázka, zda jim na divadle tak záleželo, když jej přestěhováním zachránili a později se na jeho provozu všichni podíleli, nebo šlo o čistě ekonomickou stránku. Případně kombinace.

Ano z velké části šlo o ekonomické zájmy. Globe se nacházelo v divadelní čtvrti, krom divadel se zde ale nacházely i různé arény. Klíčem k úspěchu mezi konkurencí se stala zábavnost her z pera Williama Shakespeara.

Pokud jde o samotnou budovu, jde o klasické divadlo své doby. V obecném povědomí je, že Globe mělo kruhového půdorysu. Dlouho se to bralo i za fakt, než v 80. letech 20. století bylo zjištěno ze základů, že šlo ve skutečnosti o dvacetistěn. Jednalo se o divadlo arénového typu. V tomto typu divadla bylo jeviště pod širým nebem, nebo z části kryté. Globe bylo druhým příkladem. V okolí jeviště byla místa pro chudé, stála pouhou pencí. Tento střed obklopoval prstenec s galeriemi. Zde již byla prestižnější místa za cenu šest pencí. Shakespeareovo divadlo Globe jich mělo tři patra a celkovou kapacitu pro 2000 až 3000 diváků.

Ač je z dnešního pohledu divadlo Globe legenda, ono samo dlouhého trvání nemělo. Již roku 1613 vyhořelo při hře *Jindřich VIII*. Když bylo podílníky znovu postaveno roku 1614, udrželo se pouze dalších třicet let. Než bylo zbouráno na popud Olivera Cromwella.⁵²

1.4 William Shakespeare- Hry

Hry Williama Shakespeara reflektují vkus doby alžbětinského a jakubovského divadla. Jeho tvorba obsáhla veškeré tehdy populární žánry. Od komedií, přes tragédie, pohádky, historické hry či v neposlední řadě básně. Mnohé z námětů jeho kolegů, historie nebo též legend jej inspirovaly při vlastní tvorbě. Shakespeare, ale slepě nekopíroval, výrazná část z námětů prošla výraznou transformací, aby odpovídala dramatikově vizi. Komédie *Zkrocení zlé ženy* má dva inspirační zdroje. Příběh týkající se Petruccia a Kateřiny vychází z Aristotelova díla *I Suppositi*, vzorem pro předehru se pro změnu stal příběh z *Pohádek tisíce*

⁵¹Srov. HLINSKÝ, M. *William Shakespeare DÍLO*. [online]. [cit. 2013-06-17]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Divadlo_Globe

⁵²Srov. HLINSKÝ, M. *William Shakespeare DÍLO*. DUNTON-DOWNEROVÁ, L., RIDING, A., *Shakespeare a jeho svět*. [online]. [cit. 2013-06-17]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Alžbětinské_divadlo

a jedné noci.⁵³ Další hra *Zimní pohádka* byla pro změnu inspirována hrou Shakespeara současníka a kritika Robertem Greenem.⁵⁴

1.4.1 Komédie

- **Komédie plná omylů** (1593)
- **Zkročení zlé ženy** (1594)
- **Dva šlechtici z Verony** (1595)
- **Marná lásky snaha** (1595)
- **Sen noci svatojánské** (1596)
- **Kupec benátský** (1597)
- **Mnoho povyku pro nic** (1599)
- **Veselé paničky windsorské** (1601)
- **Jak se vám líbí** (1601)
- **Večer tříkrálový** (1602)
- **Dobrý konec vše napraví** (1603)
- **Něco za něco** (1606)

1.4.2 Pohádky

- **Cymbelín** (1609)
- **Periklés** (1609)
- **Zimní pohádka** (1611)
- **Bouře** (1612)
- **Dva vznešení příbuzní** (1613)

1.4.3 Tragédie

- **Titus Andronicus** (1594)

⁵³STŘEBRNÝ, Z., *William Shakespeare*. s. 171.

⁵⁴KAZDA, J., *Kapitoly z dějin divadla*. s. 111.

- **Romeo a Julie** (1595)
- **Julius Caesar** (1599)
- **Hamlet** (1604)
- **Othello** (1605)
- **Macbeth** (1606)
- **Král Lear** (1606)
- **Antonius a Kleopatra** (1607)
- **Coriolanus** (1608)
- **Timon Athénský** (1608)
- **Troilus a Kressida** (1608)

1.4.4 Historické hry

- **Jindřich VI.** (1591)
- **Richard III.** (1593)
- **Richard II.** (1596)
- **Král Jan** (1597)
- **Jindřich V.** (1599)
- **Jindřich IV.** (1600)
- **Jindřich VIII.** (1611)

1.4.5 Ztracené hry

- **Love's Labour's Won**
- **Cardenio**

2 Zkrocení zlé ženy

„Muž s jazykem nemá cenu, když jím neoblomí ženu.“

William Shakespeare

Zkrocení zlé ženy, dle informací jde o Shakespearovo nejkontroverznější dílo. Takto ale nebyla hra brána vždy. V době svého vzniku ji publikum považovalo za velmi zábavnou frašku.⁵⁵ Komické situace jsou zde vyvolávány jadrnými dialogy, záměnami hlavních postav, násilím i hádkami.

Dalo by se říci, že jde o hru ve hře, rozdělenou na dvě dějové linie. První linií je děj přede hry a druhou sama hra. Rozdělení je ovšem poněkud jiné. Děje tu jsou tři. Ona již zmíněná předehra, námluvy Petruccia a Kateřiny a v protíváze k nim i příběh námluv Blanky. Tyto dva děje, jež jsou hrou ve hře v opozici vůči sobě. Blančiny námluvy by se daly charakterizovat jako zjemnělé, kdežto námluvy Kateřiny jsou inspirované krocením dravých ptáků. Kateřina by se dala přirovnat k dravé šelmě, vždyť i scéna kdy se setká s Petrucciem je naplněna napětím i jistou formou agresivity. Jde ale skutečně z její strany o agresi? Nemůže to být pouze vnější projev pocitů, jež jistě zažívá? Pociť jako je žárlivost na mladší sestru Blanku či z toho pramenící pocit osamění.

Samotný název hry nám předpoví zdánlivě její konec. A no zlá žena je zkrocena, co je ale schováno mezi řádky, je fakt, že byl zkrocen i zlý muž. Když Petruccio krotí Kateřinu, i ona na něj pozvolna působí a jemně jej kultivuje.⁵⁶

Zajímavým faktem o hře *Zkrocení zlé ženy* je, že existuje i novější parafráze z 18. století. Napsal ji David Garrick a nese jméno *Kateřina a Petruccio*.

*Srovnáme-li Garrickovu úpravu se Shakespearovým textem, bude na první pohled zřejmé, že jde o dvě jiné hry s naprosto odlišným vyzněním. Garrickova adaptace potvrzuje dominantní mužskou roli Petruccia a jeho konec prvoplánový a jednoznačný, tedy bytostně neshakespearovský.*⁵⁷

2.1 Seznam postav

2.1.1 Předehra

- **Lord**
- **Christopher Výuk:** kramář

⁵⁵DUNTON-DOWNEROVÁ, L., RIDING, A., *Shakespeare a jeho svět*. s. 171.

⁵⁶Srov. SHAKESPEARE, W., *Výbor z dramát I.*, HLINSKÝ, M., *Shakespeare a jeviště svět*,

⁵⁷HLINSKÝ, M. *Shakespeare a divadlo svět*. s. 51

- **Hospodská**
- **Páže, herci, myslivci a sluhové**

2.1.2 Hra

- **Baptista:** bohatý padovský šlechtic
- **Vincenzio:** starý pisánský šlechtic,
- **Lucenzio:** syn Vincenziův, vydávajíc se na fiktivního pedagoga Cambia
- **Petruccio:** veronský šlechtic
- **Gremio:** nápadník Blanky
- **Hortensio:** nápadník Blanky, vydávajíc se na fiktivního pedagoga Litia
- **Tranio:** sluha Lucenzia, vydávající se za svého pána Lucezia
- **Biondello:** sluha Lucenzia
- **Grumio:** sluha Petruccia
- **Curzio:** sluha Petruccia
- **Slušný starý pán z Mantovy,** přijal roli otce Lucenzia jménem Vincenzio
- **Kateřina:** dcera Baptisty
- **Blanka:** dcera Baptisty
- **Vdovička**
- **Krejčí**
- **Modista**
- **Pět sluhů Petruccia**

2.2 Obsah hry

2.2.1 Předehra

Místo: Pole před hospodou

Postavy: Vykuk, hospodská, Lord, myslivec 1, myslivec 2 a družina

Děj: V první části přede hry se ocitáme na poli před hospodou, kde se odehrává hádka mezi hospodskou a Vykukem ohledně rozbitých sklenic. Vykuk odporuje, že sklenice nezaplátí, tím hospodská donucena jít pro pomoc. Poté co odejde, si Vykuk lehne a usíná. V tu chvíli přijíždí Lord se svou družinou, žádaje myslivce aby zaopatřil lovecké psy a jednoho jenž utekl, chytil. Myslivce zprvu odporuje, ale nakonec jej poslechne. V tu chvíli se, ale začne zajímat o spícího Vykuka a v hlavě se mu zrodí myšlenka, co by se stalo, kdyby se z ničeho nic onen spící muž probudil v přepychu. Jelikož jde o zábavnou představu, rozhodne se ji zrealizovat. Když sloužící odnášejí Vykukovo spící tělo, ozývá se zvuk trubky ohlašující vzácnou návštěvu. Návštěva se skládá z herců, jež nabízejí Lordovi své služby. Této situace hned využije a angažuje je do šarády, kterou připravil na Vykuka.⁵⁸

Místo: Ložnice v Lordově zámku

Postavy: Vykuk, Lord, sluhové, páže a herci

Děj: V druhé části přede hry jsme přeneseni do ložnice v Lordově zámku. Zde nalézáme Vykuka v obklopení sloužících. Ten stále nechce uvěřit, že je lordem, přestože je neustále přesvědčován o opaku. Je toto sen? Byl snem jeho předešlý život? To jsou myšlenky honící se mu hlavou. Když tu jsou ohlášení herci, jež jsou připraveni zahrát hru...⁵⁹

2.2.2 První akt

Místo: Náměstí Padova

Postavy: Lucenzio, Tranio, Baptista, Kateřina, Blanka, Gremio, Hortensio a Biondello

Děj: Ocitáme se na náměstí v Padově, kde se nachází Lucenzio a jeho sluha Tranio. Tranio je mladý šlechtic, jenž přijel do města za studiem. Tranio se ovšem strachuje, zda z jeho pána nebude díky studiu velmi vážný člověk.

Z rozhovoru je, ale vytrhne objevení se Baptisty s dcerami a Gremiem s Hortensiem. Gremio a Hortensio by si rádi vzali mladší dceru Baptisty Blanku, ale je tu jedna podmínka. Blanka se nemůže vdát, dokud nebude provdána i starší Kateřina. To je ovšem problém, poněvadž kdo by jí chtěl. Kateřina nemá zrovna krotkou povahu.

⁵⁸SHAKESPEARE, W., *Výbor z dramát I.* s. 31-35.

⁵⁹Ibid., s. 35-39.

Lucenziovi, který pozoruje tento rozhovor, se zalíbí jako mnohým Blanka a přemýšlí jak se dostat do její přízně. Plánuje se vydávat za profesora vyučujícího umění a prohodí si šat se svým sluhou.⁶⁰

Místo:Padova před Hortensiovým domem

Postavy:Petruccio, Grumio a Hortensio

Děj: Petruccio a Grumio mají malé nedorozumění. Když tu vystoupí na scénu Hortensio a začne Petrucciovi vyprávět o Kateřině. Přeci-jen Petruccio je ideální kandidát na jejího chotě, nevidí její povahu, ale pouze věno. Vydají se za Baptistou dohodnout svatbu.

Do situace se vmísí Gremio s Lucenziem, převlečeným již za profesora. Ovšem za profesora se rozhodl vydávat i Hortensio.⁶¹

2.2.3 Druhý akt

Místo: Padova, pokoj v Baptistově domě

Postavy: Kateřina, Blanka, Baptista, Gremio, Lucenzio, Petruccio, Hortensii a Biondello

Děj: Kateřina se poněkud nevybíravě ptá Blanky, který z nápadníků je jejímu srdci blíž. Blanka jí odpovídá, že žádného nepreferuje. Když ji Kateřina bije, vstoupí Baptista a zabrání Katce v dalších útocích na svou sestru.

Za Baptistou přichází Petruccio, ucházet se o ruku jeho starší dcery. Když se Kateřina objeví, Petruccio započne námluvy, ona však odporuje.⁶²

2.2.4 Třetí akt

Místo: Padova, pokoj v Baptistově domě

Postavy: Lucenzio, Hortensio, Blanka a sluha

Děj: Pánové Lucenzio a Hortensio mají jako učitelé roztržku, při Blančině hodině hudby. V tu chvíli přichází sluha oznamující Kateřininu nedělní svatbu.⁶³

⁶⁰Ibid., s. 41-48.

⁶¹Ibid., s. 48-56.

⁶²Ibid., s. 56-69.

⁶³Ibid., s. 69-72.

Místo:Padova, před Baptistovým domem

Postavy:Baptista, Gremio, Tranio, Kateřina, Blanka, Lucenzio, Petruccio, Grumio a různá čeládka

Děj:Svatba Kateřiny a Petruccia má započít, ovšem ženich nikde. Když se konečně ukáže, je oděn jako v roztrhaném šatu. Přes naléhání se ale Petruccio odmítá převléci. Po svatbě Petruccio odjíždí i s protestující Kateřinou. Svatební hostina pokračuje i bez nich.⁶⁴

2.2.5 Čtvrtý akt

Místo:U Petruccia na venkově

Postavy:Petruccio, Kateřina, Curzio a Grumio

Děj:Grumio s Curziem burcuje zbytek služebnictva. Proč? Protože přijíždí pán a jeho choť Kateřinou. Sloužící jim připraví večeři. Petruccio se chová nevybíravě velmi hrubě k sloužícímu. Dokonce rozhazuje věci, jež jsou na stole po místnosti. Když se jej Kateřina zastane, posílá ji do pokoje hladovou. Petruccio se však takto chová z určitého záměru.⁶⁵

Místo:Padova, před Baptistovým domem

Postavy:Tranio, Hortensio, Blanka, Lucenzio a Slušný starý pán

Děj:Když vidí Tranio s Hortensiem Blanku, flirtující s Lucenziem, zřikají se lásky k ní. Tranio je navštíven Biondellem, který mu říká, že potkal Starého slušného pána, jehož by mohli využít pro svůj plán a bude se vydávat za Traniova otce Vicenzia.⁶⁶

Místo:Pokoj u Petruccia na venkově

Postavy:Kateřina, Grumio, Petruccio, Hortensio, krejčí a modista

Děj:Kateřina smutná z Perucciova hrubého chování se svěruje Grumiovi. Kateřina je hladová a nevyspalá. Petruccio jí v rámci převýchovy přináší mísu s jídlem, též jí oznamuje, že pojedou za Baptistou. Na cestu ovšem potřebuje nový šat. Proto přichází modista s čepcem.

⁶⁴Ibid., s. 72-80.

⁶⁵Ibid., s. 80-87.

⁶⁶Ibid., s. 87-90.

Petruccio je zhnusen, ale Kateřině se čepec líbí. Stejná situace se opakuje u šatů, jež nese krejčí. Samozřejmě je to celé opět jen divadlo na Kateřinu.⁶⁷

Místo: Padova, před Baptistovým domem

Postavy:Tranio,Slušný starý pán, Biondello, Baptista a Lucenzio

Děj:Tranio přesvědčí Baptistu, že Slušný starý muž je ve skutečnosti Vincenzio.⁶⁸

Místo:Silnice

Postavy:Kateřina, Petruccio, Hortensio, Vincenzio a služebnictvo

Děj:Cestou se Petruccio rozplývá nad měsícem, ale je den. Kateřina mu však říká, že je den a na nebi je jen slunce. Petruccio na toto divoce reaguje, proto mu Kateřina raději ustoupí, a ač je to lež, přitaká, že na obloze je měsíc.⁶⁹

2.2.6 Pátý akt

Místo:Padova, před Lucenziovým domem

Postavy:Gremio, Biondello, Blanka, Lucenzio, Kateřina, Petruccio, Vincenzio, Grumio, služebnictvo, Slušný starý pán, Tranio, Baptista

Děj:Slušný starý pán vydávající se za Vincenzia a Vincenzio se potkávají, což vyústí do zajímavé situace. Biondello před lidmi zapírá, že pravého Vincenzia zná a nazývá jej bláznem. Jsou přivedeni biřici, aby jej odvedli, když tu se do děje vkládá Gremio s tím ať jej nevedou do vězení, že se skutečně jedná o Vincenzia.⁷⁰

Místo:Padova, u Lucenzia

Postavy:Gremio, Biondello, Blanka, Kateřina, Petruccio, Vincenzio, Grumio, Slušný starý pán, Tranio, Baptista, Tranio, Vdovička, Hortensio a sloužící

⁶⁷Ibid., s. 91-96.

⁶⁸Ibid., s. 96-99.

⁶⁹Ibid., s. 99-102.

⁷⁰Ibid., s. 102-107.

Děj: Jsme v domě u Lucenzia, kde se dle všeho odehrává svatební hostina. Když Kateřina, Blanka ani Vdovička nejsou u stolu, pánové vsází se kdo si vzal poslušnější ženu. Prvně jde Biondello na svou ženu Blankou, ta mu odpoví, že nemá čas. Teď je na řadě Petruccio, ovšem místo sebe posílá za Kateřinou Grumia. Kateřina prý nepřijde. Po chvíli se ale vrací a Petruccio jí žádá, ať přivede i Blanku s Vdovičkou... Katka poslouchá Petruccia na slovo, to se ale nelíbí Blance ani Vdovičce. Pánové ovšem přiznávají Petrucciovi, že se nejlépe oženil.⁷¹

2.3 Ztvárnění hry- Zkrocení zlé ženy

2.3.1 Divadlo

Hra *Zkrocení zlé ženy* byla napsána roku 1594 a od té doby se stala stálíci na divadelních prknech.

Dle databáze Divadelního ústavu byla na českém jevišti tato hra prvně zaznamenána ve 20. století roku 1946 v Zemském národním divadle v Brně pod režijní taktovkou Milana Páska. Výpravu si vzal na starost Josef Raban.⁷² Roli Petruccia a Kateřiny přijali, Rudolf Krátký a Jarmila Lázničková.⁷³ Ovšem již roku 1903 a následně i 1909 se tato komedie hrála i v Národním divadle v Praze.⁷⁴ Po scénické stánce se zde hra objevila i v toce 1928. Kulisy jakoby evokovaly kombinaci vedut italského města a animovaná pohádky.⁷⁵ Roku 1946 bylo *Zkrocení zlé ženy* uvedeno ve Středočeském divadle v Mladé Boleslavi.

Na konci let čtyřicátých byla inscenace nastudována i v Jihočeském divadle v Českých Budějovicích. Zde se o scénu postaral lotyšský rodák Joan Brehms a o návrhy kostýmů Zdeněk Papež, spíše znám pod pseudonymem Déda Papež.⁷⁶

Další významnější představení proběhlo až roku 1950 na scéně Národního divadla v Praze. Režisérem se stal František Saltzer a scénografem František Tröster.⁷⁷ Do Národního

⁷¹Ibid., s. 107-113.

⁷²Zkrocení zlé ženy ženy [online]. [cit. 2013-06-10]. Dostupné z: <http://vis.idu.cz/ProductionDetail.aspx?id=34404&mode=0>

⁷³Zkrocení zlé ženy [online]. [cit. 2013-06-10]. Dostupné z: <http://www.ndbrno.cz/modules/theaterarchive/?h=inscenation&a=detail&id=5852>

⁷⁴Zkrocení zlé ženy. [online]. [cit. 2013-06-22]. Dostupné z: <http://archiv.narodni-divadlo.cz/default.aspx?jz=cs&dk=Titul.aspx&ti=1129&pn=256affcc-f002-2000-15af-c913k3315dpc>

⁷⁵Zkrocení zlé ženy. [online]. [cit. 2013-06-22]. Dostupné z: <http://archiv.narodni-divadlo.cz/default.aspx?jz=cs&dk=Inscenace.aspx&ic=3208&pn=256affcc-f002-2000-15af-c913k3315dpc&sz=0&zz=OPR&fo=000>

⁷⁶Zkrocení zlé ženy. [online]. [cit. 2013-06-10]. Dostupné z: <http://vis.idu.cz/ProductionDetail.aspx?id=30918&mode=0>

divadla se *Zkrocení zlé ženy* vrací až za dvanáct let jako opera. Zde návrhy kulis vytvářel jeden z předních českých scénografů- Josef Svoboda.⁷⁸ Režisérem byl Georgij Pavlovič Ansimov.⁷⁹ Mezitím se komedie hrála například i v divadle S. K. Neumanna v Praze, kde na výpravě spolupracovali Jiří Procházka a Luděk Pilc.⁸⁰ I v divadle v Ostravě, též jako operní představení⁸¹ a mnoho dalších.

Do Jihočeského divadla se *Zkrocení zlé ženy* navrácí až roku 1963. Výtvarník scény je stále tentýž, mění ve tvůrce kostýmů. Tentokrát jím je František Veselý.⁸² A následně o pět let později se shodným tvůrčím týmem.⁸³ Téhož roku byla hra ztvárněna i v divadle E. F. Buriana.

Roku 1970 se na našem území hrálo *Zkrocení zlé ženy* ve dvou divadlech. V západočeském divadle J. F. Tyla⁸⁴ a v Pardubicích. V prvním jmenovaném měl práci scénografa Vladimír Heller, který hostoval i v Jihočeském divadle. Do Národního divadla se již potřetí hra vrací roku 1973.⁸⁵

Svou variantu zinscenovala i brněnská JAMU, kde ji roku 1981 režíroval Aleš Sobotka. Výpravu k této opeře vytvořil Josef Adolf Šálek, známý spíše pro svou působnost v Národním divadle Moravskoslezském či jako architekt.⁸⁶ Ve stejné době se *Zkrocení zlé ženy* vrací do Jihočeského divadla, ale tentokrát je využito otáčivé hlediště v Českém Krumlově, kde se shodným tvůrčím týmem hrála i rok následující.⁸⁷ Obě představení měla stejný tvůrčí tým- režisérem byl Stanislav Kopecký a výpravu navrhli Jarmila Konečná s Joaem Brehmsem.⁸⁸

⁷⁷Zkrocení zlé ženy. [online]. [cit. 2013-06-11]. Dostupné z: <http://vis.idu.cz/ProductionDetail.aspx?id=25878&mode=0>

⁷⁸Zkrocení zlé ženy. [online]. [cit. 2013-06-11]. Dostupné z: <http://vis.idu.cz/ProductionDetail.aspx?id=24873&mode=0>

⁷⁹Georgij Pavlovič Ansimov. [online]. [cit. 2013-06-11]. Dostupné z: <http://archiv.narodni-divadlo.cz/Dokument.aspx?jz=cs&dk=Umelec.aspx&ju=1000&pn=456affcc-f402-4000-aaff-c11223344aaa>

⁸⁰Zkrocení zlé ženy. [online]. [cit. 2013-06-11]. Dostupné z: <http://vis.idu.cz/ProductionDetail.aspx?id=35869&mode=0>

⁸¹Zkrocení zlé ženy. [online]. [cit. 2013-06-11]. Dostupné z: <http://vis.idu.cz/Productions.aspx>

⁸²Zkrocení zlé ženy. [online]. [cit. 2013-06-11]. Dostupné z: <http://vis.idu.cz/ProductionDetail.aspx?id=38751&mode=0>

⁸³Zkrocení zlé ženy. [online]. [cit. 2013-06-11]. Dostupné z: <http://vis.idu.cz/ProductionDetail.aspx?id=35410&mode=0>

⁸⁴Zkrocení zlé ženy. [online]. [cit. 2013-06-11]. Dostupné z: <http://vis.idu.cz/ProductionDetail.aspx?id=25023&mode=0>

⁸⁵Zkrocení zlé ženy. [online]. [cit. 2013-06-11]. Dostupné z: <http://vis.idu.cz/ProductionDetail.aspx?id=20264&mode=0>

⁸⁶Josef Adolf Šálek. [online]. [cit. 2013-06-11]. Dostupné z: <http://www.ndm.cz/cz/clanek/423-josef-adolf-salek-100-let-vyroci-narozeni.html>

⁸⁷Historie otáčivého hlediště. [online]. [cit. 2013-06-11]. Dostupné z: http://www.ckrumlov.info/docs/cz/mesto_histor_otahle.xml

⁸⁸Zkrocení zlé ženy. [online]. [cit. 2013-06-11]. Dostupné z: <http://vis.idu.cz/ProductionDetail.aspx?id=15565&mode=0>

Shakespearovu hru nastudovali jako balet v Janáčkově divadle v Brně roku 1985. Režisér Daniel Wiesner spolupracoval s kostýmním výtvarníkem Josefem Jelínkem a scénografem Otakarem Shindlerem.⁸⁹ V divadle AMU DAMU DISK proběhlo roku 1989 studentské představení.⁹⁰

Zkrocení zlé ženy se vrací do Národního divadla v Brně na jaře 1994. Scénografkou se stala Jana Zbořilová, jež má dnes za sebou více než pět set divadelních výprav.⁹¹ Hra se opět v Národním divadle hraje až roku 2003 jako balet. Mezitím však, proběhlo několik menších či větších představení, jako například na scéně Horáckého divadla v Jihlavě nebo Slezském divadle v Opavě.⁹²

Mezi léty 2008 a 2012 byla inscenace hrána na scéně Komorního divadla v Plzni. O výtvarnou stránku se starají kostýmní výtvarník Tomáš Kypta a scénograf David Bazika.⁹³ V Národním divadle roku 2011 spolupracují na výpravě neobvykle dva scénografové, a to Tom Ciller a Eva Kafuňková.⁹⁴ Téhož roku se *Zkrocení zlé ženy* hrálo i v Městském divadle v Brně.⁹⁵ Výprava byla navržena jednoduše, ale účelně.⁹⁶

Poněkud jiným směrem než velká divadla jdou Letní shakespearovské slavnosti. Ty jsou pořádány od roku 1990 a jejich vznik podnítil tehdejší prezident Václav Havel. Komédie, která hrána první rok slavností byla *Sen noci svatojánské*. *Zkrocení zlé ženy* bylo věnováno léto roku 2011 a koncem června roku 2013 bude uvedena opět.⁹⁷ Za návrhy scény stojí Iva Němcová a kostýmy navrhla Lucia Škandíková. Režie se ujme Daniel Špinar a temperamentní dvojici- Petruccia a Kateřinu zahrají Roman Zach a Tatiana Vilhelmová.⁹⁸

⁸⁹Zkrocení zlé ženy. [online]. [cit. 2013-06-11]. Dostupné z: <http://vis.idu.cz/ProductionDetail.aspx?id=13622&mode=0>

⁹⁰Zkrocení zlé ženy. [online]. [cit. 2013-06-15]. Dostupné z: <http://vis.idu.cz/ProductionDetail.aspx?id=8566&mode=0>

⁹¹Srov. *Zkrocení zlé ženy*. [online]. [cit. 2013-06-15]. Dostupné z: <http://vis.idu.cz/ProductionDetail.aspx?id=3095&mode=0>, Jana Zbořilová. [online]. [cit. 2013-06-15]. Dostupné z: <http://www.damu.cz/katedry-a-kabinety/katedra-scenografie/pedagogove/prof.-jana-zborilova>

⁹²Zkrocení zlé ženy. [online]. [cit. 2013-06-15]. Dostupné z: <http://vis.idu.cz/Productions.aspx>

⁹³Zkrocení zlé ženy. [online]. [cit. 2013-06-15]. Dostupné z: <http://vis.idu.cz/ProductionDetail.aspx?id=23065&mode=0>

⁹⁴Zkrocení zlé ženy. [online]. [cit. 2013-06-15]. Dostupné z: <http://vis.idu.cz/ProductionDetail.aspx?id=38992&mode=0>

⁹⁵Zkrocení zlé ženy. [online]. [cit. 2013-06-15]. Dostupné z: <http://vis.idu.cz/ProductionDetail.aspx?id=39309&mode=0>

⁹⁶Zkrocení zlé ženy. [online]. [cit. 2013-06-15]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Zkrocení_zlé_ženy

⁹⁷Letní shakespearovské slavnosti. [online]. [cit. 2013-06-15]. Dostupné z: <http://www.shakespeare.cz/2013/cz/historie/8/>

⁹⁸Letní shakespearovské slavnosti. [online]. [cit. 2013-06-15]. Dostupné z: <http://www.shakespeare.cz/2013/cz/zkroceni-zle-zeny-william-shakespeare/127/>

Rozhodně nejde o poslední zpracování komedie *Zkrocení zlé ženy*, dokud tato renesanční hra dokáže svým humorem pobavit diváky, bude se hrát v různých variantách u nás i po celém světě.

2.3.2 Film

Jak jsem již psala, hry od Williama Shakespeara jsou vděčné téma. Již roku 1929 se objevuje první filmové zpracování komedie *Zkrocení zlé ženy*. Úloha režiséra připadla Samu Taylorovi a rolí Petruccia a Kateřiny se zhostili Douglas Fairbanks a jeho žena Mary Pickford.⁹⁹ Všeobecně nejznámější je ale film natočený režisérem jménem Franco Zeffirelli. Ústřední dvojici zahrál jako v předešlém filmu manželský pár, Elizabeth Taylor a Richard Burton.¹⁰⁰ Ne všechna zpracování tématu se věrněji drží předlohy, například *Zkrocení zlé ženy* natočený ve Velké Británii v roce 2005.¹⁰¹ Zde je Shakespearova hra přenesena do moderní doby. Případně by se u mnoha děl dalo říci, že se výrazně inspirovali zápletkou původní hry, jako je komedie *Deset důvodů proč tě nenávidím*.¹⁰²

Zajímavé je, že ani jeden z filmů dle původní hry nepočítá s jedním faktem- *Zkrocení zlé ženy* je v podstatě hra ve hře. Ač je toto opomenuto, tak zpracování od Franca Zeffirelliho jakoby oslavovalo divadelní původ příběhu v jistém přehrávání herců či v rýmovaných dialozích vycházejících z divadelní hry. Dokonce i interiéry a exteriéry oproti verzi z roku 1929 více evokují divadelní kulisy. Celkově jde o poměrně věrné zpracování.

Oproti tomu snímek z 30. let šel více originální cestou. Výprava je zajímavý mix prvků renesančních a gotických, ale míchají se zde i prvky z módy doby vzniku. Zvláštní je i ztvárnění Kateřiny jako dominantní ženy s bičem. Též na rozdíl od různých pozdějších adaptací, je zde Blanka zahrána herečkou s tmavými vlasy a Kateřina blondýnkou.

Dalo by se říci, že starší zpracování tématu má výpravu monumentálnější a elegantnější, kdežto výprava filmu z 60. let je více lidové.

⁹⁹Film *Zkrocení zlé ženy*. [online]. [cit. 2013-06-06]. Dostupné z: <http://www.csfd.cz/film/24028-zkroceni-zle-zeny/>

¹⁰⁰Film *Zkrocení zlé ženy*. [online]. [cit. 2013-06-06]. Dostupné z: <http://www.csfd.cz/film/23460-zkroceni-zle-zeny/>

¹⁰¹Film *Zkrocení zlé ženy*. [online]. [cit. 2013-06-06]. Dostupné z: <http://www.csfd.cz/film/223048-zkroceni-zle-zeny/>

¹⁰²Film *Deset důvodů proč tě nenávidím*. [online]. [cit. 2013-06-06]. Dostupné z: <http://www.csfd.cz/film/29792-deset-duvodu-proc-te-nenavidim/>

Moderní verze stejného příběhu již není historický velkofilm, ale je zasazen do dnešní doby. Zmodernizovány jsou i charaktery. Bohužel by se dalo říci, že to ději spíše uškodilo, než prospělo.

3 Scénografie

V čem, ale spočívá pravé kouzlo scénografie do dnešní doby? Co k tomuto oboru stále lidi táhne? „*Na divadle mě vždy uchvátí náhoda, jedinečnost a neopakovatelnost...*“¹⁰³ Toto je názor jednoho z našich předních scénografů, stejné důvody nemusí k scénografii táhnout každého, kdo se jí věnuje. Jde o silně individuální popud, pro někoho jde o dětský sen, jiný se k této činnosti dostal náhodou...

Scénografie by se dala definovat jako- „*výtvarné vyjádření prostředí dramatického děje, vytvořená souborem prvků zahrnujícím dekorace, kostýmy, paruky, masky, nábytek a rekvizity.*“¹⁰⁴

Předešlá definice pouze vyjmenovává prvky spadající pod scénografii. Proč tomu ale tak je? Proč se scénografie definuje tak těžko? Jedním z důvodů může být fakt, že jde o pojem tak obsáhlý a složený z tak rozmanitých částí bránící stručnému popisu.¹⁰⁵

Divadelní výprava by měla podněcovat divákovu fantazii, k čemuž slouží lépe náznakové či stylizované kulisy, než kulisy realistické. Též dodává terén pro hereckou akci a napomáhá zdůraznit děj i atmosféru. Z tohoto důvodu by se člověk mohl domnívat, že nejlépe podpoří fantazii scéna kompletně bez kulisy, vždyť jakákoliv dekorace, by na sebe mohla strhávat pozornost na škodu hry.¹⁰⁶ Škodí teda kulisy hře? Pokud jsou správně vytvořeny, tak je jejich funkcí podtrhnout a dotvořit celkové vyznění hry, ne ji rušit.

3.1 Významní čeští scénografové

3.1.1 Emil František Burian

¹⁰³DUŠEK, J. *Lidové noviny*, 28. 4. 1990

¹⁰⁴Definice- Scénografický ústav 1967

¹⁰⁵Scénografie. [online]. [cit. 2013-06-20]. Dostupné

z:http://issuu.com/ceskascenografie/docs/telcova_co_je_scenografie/1?e=3722872/3684023

¹⁰⁶MAYDL, Přemysl. *Scénografická psychologie*, s. 196-198.

Další z hvězd české scénografie nese jméno Emil František Burian, narodil se 11. června 1904 a skonal 9. srpna 1959.¹⁰⁷ Nebyl pouze scénograf, ale i teoretik umění a skladatel. Z jeho činnosti, mimo obor scénografie jistě stojí za zmínku, že složil hudbu k proslavenému filmu Karla Zemana *Cesta do pravěku*. Z literatury třeba Burianova studie *Jazz* (1928), *Zameřte jeviště* (1936).¹⁰⁸

E. F. Burian byl jedním v nejvýznamnějších scénografů Evropy v první polovině dvacátého století. Proslavila jej díla - *Hráze mezi námi* (1947), *Ani láska není sama* (1957), *Rozcestí* (1959), *Dálky* (1959) a mnoho dalších.¹⁰⁹ Burian se stal průkopníkem na poli kombinace živé herecké akce kombinované s promítáním na plátno. Jde o princip, který byl využit později v proslavené Laterně magice, jež uchvátila svět roku 1958 na světové výstavě EXPO 58.¹¹⁰

3.1.2 František Tröster

Tento významný scénograf přišel na svět 20. prosince 1904 ve Vrbičanech. Byl jedním z jevištních výtvarníků, který se i přes železnou oponu proslavil v zahraničí. I přes tento fakt patřil v letech 1944-1945 mezi takzvané- „zvrhlé umělce“ a dostal zákaz působení. Rok po tomto zákazu, založil na DAMU katedru scénografie.

Podílel se jako jeho kolega Josef Svoboda na československém pavilonu u příležitosti EXPO 58. Již toto ukazuje, o jak významnou osobnost pro naši zemi jde. Ale František Treter byl kapacitou i v zahraničí. To dokazuje cena, již dostal roku 1959 na bienále v Sao Paulu. Ona cena byla určena pro nejlepšího světového scénografa. Než roku 1968 zesnul, stihl mnohé. Byl scénograf, pedagog či ilustrátor.

Mezi hry na niž se podílel, patří *Revizor* z pera spisovatele Gogola či hry od Williama Shakespeara, *Julius Caesar* nebo *Zkrocení zlé ženy* roku 1950.¹¹¹

3.1.3 Jaroslav Malina

¹⁰⁷Emil František Burian.[online]. [cit. 2013-06-10]. Dostupné z: <http://www.csfd.cz/tvurce/25089-e-f-burian/>

¹⁰⁸Emil František Burian.[online]. [cit. 2013-06-10]. Dostupné z: <http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=267>

¹⁰⁹Emil František Burian.[online]. [cit. 2013-06-10]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Emil_František_Burian

¹¹⁰Laterna magika. [online]. [cit. 2013-06-20]. Dostupné z: <http://www.theatre-architecture.eu/cs/historie/pul-stoleti-laterny-magiky.html>

¹¹¹František Tröster [online]. [cit. 2013-06-15]. Dostupné z: <http://host.divadlo.cz/frantisek.troster/spol.htm> , [online]. [cit. 2013-06-15]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/František_Tröster

Tento významný scénograf a pedagog se narodil v prosinci roku 1937. Vystudoval Pedagogickou fakultu Karlovy univerzity, následně byl studentem Františka Trösterera na DAMU. Vystudovaná Pedagogická fakulta mu dala přípravu pro působení na DAMU jako vyučující a později i jako rektor. Tuto funkci zastával do roku 2001.

Jako jeho učitel Tröster, stal se i Malina světoznámým scénografem. Přednášel i na univerzitách po celém světě, například v USA či Japonsku.

Mezi díla Jaroslava Maliny co stojí za zmínku například, co se týká filmové tvorby *Straka v hrsti* či pohádka *O živé vodě*. Divadelní kariéra zase obsahuje hry, jako jsou *Sen noci svatojánské*, *Marná lásky snaha* či *Troilus a Kressida* z tvorby Shakespeara.¹¹²

3.1.1 Josef Svoboda

Josef Svoboda, nevýznamnější český scénograf, jež se proslavil i v zahraničí, se narodil 10. května 1920 a zemřel 8. dubna 2002.¹¹³ Původně se vyučil jako truhlář, ale již roku 1951 dokončil Vysokou školu uměleckoprůmyslovou v Praze.¹¹⁴ Zajímavé, ale je. Že již roku 1943 se začal věnovat scénografii.¹¹⁵

Vytvářel výpravu, pro mnoho her jak v tehdejší Československu, tak i v zahraničí. Mezi jeho významná díla patří- *Zkrocení zlé ženy* (1962), *Romeo a Julie* (1963), *Faust* (1988, 1997), *Rusalka* (1958), *Matka Kuráž* (1970) či *Tristan a Solda* (1974, 1978).¹¹⁶ Svobodovi je přičítáno více jak sedm set výprav pro divadelní představení. Krom toho ovšem i spolupracoval na realizaci Laterny magiky, jež byla součástí československého pavilonu na EXPU v roce 1958.¹¹⁷ To, ale nebyla jediná jeho účast na EXPU. Podílel se na něm i v letech 1967 a 1970.¹¹⁸

3.1.2 Miroslav Melena

¹¹²Srov. ZDEŇKOVÁ, M., *Současná česká scénografie*, [online]. [cit. 2013-06-15]. Dostupné z: <http://www.fdb.cz/lidi-zivotopis-biografie/41047-jaroslav-malina.html>

¹¹³Josef Svoboda [online]. [cit. 2013-06-10]. Dostupné z: <http://www.narodni-divadlo.cz/cs/umelec/josef-svoboda>

¹¹⁴ZDEŇKOVÁ, Marie. *Současná česká scénografie*, s. 19.

¹¹⁵Josef Svoboda [online]. [cit. 2013-06-10]. Dostupné z: <http://www.narodni-divadlo.cz/cs/umelec/josef-svoboda>

¹¹⁶ZDEŇKOVÁ, Marie. *Současná česká scénografie*, s. 19.

¹¹⁷Josef Svoboda [online]. [cit. 2013-06-10]. Dostupné z: <http://www.narodni-divadlo.cz/cs/umelec/josef-svoboda>

¹¹⁸Josef Svoboda [online]. [cit. 2013-06-10]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Josef_Svoboda

Miroslav Melena spatřil světlo světa 16. 3. 1937 v Lounech. Zde také studoval Stojní průmyslovou školu. Mezi další jeho studium patří Vysokou školu pedagogickou, obor výtvarná výchova a matematika či AMU, obor scénické výtvarnictví.¹¹⁹ To že vystudoval scénografii i pedagogickou školu později zúročil jako pedagog na JAMU.¹²⁰

Pracoval na výpravách ke hrám, jako jsou *Michelangelo Buonarroti* (1974), *Třináct vůní* (1975) a *Prodaná nevěsta* (1996).¹²¹

3.1.3 Jan Dušek

Jan Dušek se narodil v Praze roku 1942. Ve věku pětadvaceti let dokončil studium na DAMU.¹²² Zde studoval obor, jenž jej nakonec proslavil- scénografii. Zde také od roku 1977 učí. Podobně jako Josef Svoboda se prosadil i v zahraničí, například v USA, Polsku a Německu.¹²³

Divadelní výpravy hodné zapamatování jsou třeba *Radúz a Mahulena* (1979), *Hamlet* (1979) nebo *Hlučná samota* (1984).¹²⁴

3.1.1 Josef Jelínek

Jaroslav Jelínek je mezi scénografy takové zjevení. Pracoval spíše než jako jevištní výtvarník, jako návrhář kostýmů. Tento muž narozen 19. listopadu 1949 spolupracoval více než osmi set inscenací, k velké části z nich navrhoval kostýmy. Díky kostýmům rafinovaně podtrhující siluetu herce se postupně dostává k baletu a opeře. Pokud jde o balet, navrhl kostýmy pro *Zkrocení zlé ženy*, *Labutí jezero*, *Louskáček* a mnoho dalších. Opery, na niž spolupracoval, jsou *Maškarní ples*, *Kráska a zvíře* či *Toka*.¹²⁵

Jak je vidět Josef Jelínek jako by našel zalíbení ve spojení divadla a hudby, možná i proto spolupracoval na hudebních filmech, mezi které patří *Lady Macbeth Mcanského újezdu*¹²⁶ a *Romeo a Julie na vsi*.¹²⁷

¹¹⁹Miroslav Melena [online]. [cit. 2013-06-10]. Dostupné z: <http://www.miroslavmelena.cz/cz/biografie/>

¹²⁰Miroslav Melena [online]. [cit. 2013-06-10]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Miroslav_Melena

¹²¹ZDEŇKOVÁ, M., *Současná česká scénografie*. s. 91.

¹²²ZDEŇKOVÁ, Marie. *Současná česká scénografie*. s. 31.

¹²³Jan Dušek [online]. [cit. 2013-06-10]. Dostupné z: <http://www.narodni-divadlo.cz/cs/umelec/jan-dusek>

¹²⁴ZDEŇKOVÁ, M., *Současná česká scénografie*. s. 31.

¹²⁵Srov. ZDEŇKOVÁ, M., *Současná česká scénografie*, [online]. [cit. 2013-06-21]. Dostupné z: <http://www.narodni-divadlo.cz/cs/umelec/josef-jelinek>, [online]. [cit. 2013-06-21]. Dostupné z: <http://ceny-thalie.cz/laureati2011.php>

¹²⁶Lady Macbeth Mcanského újezdu [online]. [cit. 2013-06-21]. Dostupné z: <http://www.csfd.cz/film/9551-lady-macbeth-mcenskeho-ujezdu/>

3.1.2 Jana Zbořilová

Zbořilová Jana je do dnes žijící česká scénografka. Narodila se roku 1953 v Praze. Na přelomu 70. a 80. let byla scénografkou na volné noze, než se na pět let usídlila v Západočeském divadle v Chebu. Od roku 1990 je pedagožkou na DAMU. Hry, na kterých jako scénografka či kostýmní výtvarnice pracovala, jsou: *Kytice* (1979), *Zkrocení zlé ženy* (1994), *Šašek a královna* (1983) nebo *Bratři Karamazovi* (1995).¹²⁸

3.1.3 Ondřej Nekvasil

Český scénograf, architekt a televizní výtvarník se přišel na svět roku 1966. V dnešní době je spíše znám svou tvorbou pro televizi a film. Spolupracoval na filmech seriálech jako byla například minisérie *Duna*, filmy *Deník Anny Frankové* a *Díky za každé nové ráno*. Za *Deník Anny Frankové* dostal roku 2001 cenu Emmy.¹²⁹

Pokud jsem o tvorbu pro divadlo, podílel se na hrách *Černí býci*, *Proměny* či *Richard III.* z tvorby Shakespearovy.¹³⁰

3.1.4 Joan Brehms

Joan Brehms se narodil 5. 7. 1907 v Lotyšsku a zemřel ve věku osmdesáti osmi let v Českých Budějovicích.¹³¹

Nejde přímo o scénografu narozeného na území našeho státu, ale třicet tři let byl vedoucím scénografem Jihočeského divadla v Českých Budějovicích. Nejznámější dílo Joana Brehmse je ovšem původní projekt divadla s otáčivým hledištěm v Českém Krumlově.¹³² Byl též jedním z oponentů nového otáčivého hlediště v zahradách Krumlovského zámku.¹³³ Technický talent tento muž projevil též při znovu zprovoznění divadelních strojů barokního divadla v témže městě. Pokud jde o jeho díla na poli scénografie za zmínku jistě

¹²⁷ZDEŇKOVÁ, M., *Současná česká scénografie*. s. 54

¹²⁸ZDEŇKOVÁ, M., *Současná česká scénografie*. s. 146.

¹²⁹Ondřej Nekvasil. [online]. [cit. 2013-06-11]. Dostupné z:

http://www.ondrejnekvasil.com/testdb/CV2009/ONDREJ_NEKVASILcz1-1-2009.pdf

¹³⁰ZDEŇKOVÁ, M., *Současná česká scénografie*. s. 94.

¹³¹Joan Brehms [online]. [cit. 2013-06-11]. Dostupné z: <http://www.fdb.cz/lidi/383675-joan-brehms.html>

¹³²Joan Brehms [online]. [cit. 2013-06-11]. Dostupné z:

http://www.encyklopedie.ckrumlov.cz/docs/cz/osobno_joabre.xml

¹³³Joan Brehms, otáčivé hlediště [online]. [cit. 2013-06-11]. Dostupné z: http://www.zamek-ceskykrumlov.eu/e_download.php?file=data/editor/238cs_11.pdf&original=Joan%20Brehms.pdf

stojí, výprava ke hře *Zkročení zlé ženy* (1948) pro Jihočeské divadlo v Českých Budějovicích.¹³⁴

O kvalitě Brehmsových děl svědčí i fakt, že si prošel věhlasnou školou Bauhaus, v době jejího největšího rozmachu.

PRAKTICKÁ ČÁST

4 Ideová základna

4.1 Kostým

Postav a postaviček vystupujících ve hře *Zkročení zlé ženy* je nespočet. Některé se pouze mihnou, ale rozhodně se nedají považovat za nedůležité. Mnoho z nich přispívají k posunu děje. Další skupinou jsou postavy vedlejší, ty jsou výraznými hybateli děje a zdařile sekundují postavám hlavním- Kateřině a Petrucciovi.

Pokud jde o postavy hlavní a vedlejší, musí jim divák věnovat pozornost, poněvadž jen málokdo je takový jak se jeví a není výjimkou, že si prohazují role. To byl důvod, proč jsem se v jednu chvíli zaobírala využitím škrabošek, který by postavy odhazovali ve chvíli, kdy by se projevila jejich pravá identita.

Jistý kompromis byl hledán v návrzích kostýmů. Mé myšlenky se ubíraly až k téměř futuristickému pojetí. Když si člověk, ale uvědomí dobu, kdy Shakespeare hru napsal, měly by se využít prvky renesanční módy, jako jsou průstřihy, pláště, perly ve vlasech či klobouk solana.

4.1.1 Kateřina

Kateřina je divoká a nezkrotná žena, která si rozhodně nebere servítky. Mnozí o ní říkají, že je nesnesitelná. Je ale opravdu taková jak se na první pohled zdá? Není její divoké a nevybíravé chování pouze jakási ulita, jenž má chránit citlivou duši? Ať je ve skutečnosti jakákoliv, většinu hra ukazuje pouze svou drsnou stánku.

¹³⁴Zkročení zlé ženy. [online]. [cit. 2013-06-10]. Dostupné z: <http://vis.idu.cz/ProductionDetail.aspx?id=30918&mode=0>

Oheň, slovo, která vytane na mysl člověku, jenž tuto divadelní postavu zná. Stejně jako oheň je i Kateřina silným a nespoutaným živlem a bez kontroly se stává až nebezpečnou.

Z tohoto faktu bych chtěla vycházet při tvorbě návrhu kostýmu. Zde by dominovaly různé odstíny rudé, oranžové a šedé. Červená barva je přeci barvou života a skrývá v sobě mnoho energie. I její negativní stránky odrážejí Kateřininu povahu, patří mezi ně útočnost nebo panovačnost.¹³⁵ Oranžová má vlastnosti podobné jako rudá, pouze tlumenější. Kontrastem k těmto výrazným barvám je šedá, která je neutrální a odkazuje na jistou nestrannost, klid či moudrost.¹³⁶

4.1.2 Petruccio

Požitkářský šlechtic Petruccio má mnoho společných povahových rysů jako Kateřina. Obě postavy se skvěle doplňují. Na počátku hra se může Petruccio jevit jako muž milující výzvy, též jako arogantní a povýšený hejsek. A on opravdu takový je.

Kostým Petruccia by měl vycházet z kostýmu Kateřiny jak po barevné stránce, tak po stránce materiálové. Pouze místo odstínů ohně bude převládat šedá. Přeci jen v průběhu hry ukazuje i svou trpělivou stránku. Vytrvalost ovšem mnohem více než šedá reprezentuje barva hnědá.¹³⁷ Toto je také jediná barva, jež se objeví na kostýmu Petruccia a ne na šatech Kateřiny.

4.1.3 Blanka

Mladší sestra Kateřiny. Ač vychovávána ve stejné rodině nemůže jít o rozdílnější osobu, než je její starší sestra. Jde o jemnou dívku, holdující umění. Díky své povaze a kráse nemá o nápadníky nouzi. Jako u Kateřiny se nabízí otázka, zda je i Blanka ve skutečnosti taková, jak se prezentuje. Přeci jen na konci hry jakoby si se starší sestrou prohodila povahové rysy.

Blančin šat, by měl odrážet též její povahu. Detaily kostýmu rudé barvy odráží vzpurnou povahu, která se projeví na konci hry. Vrchní část šatů má signalizovat její chování po většinu hry. Jde o barvy jemných a něžných odstínů modré, šedé a fialové.

¹³⁵NORIS, S., *Léčení barvami*, s. 38- 41.

¹³⁶Ibid., s. 82- 83.

¹³⁷Ibid., s. 86- 87.

Mezi kladné vlastnosti modré barvy, spadá například určitá vyrovnanost či společenský takt.¹³⁸ To je vlastnost, která na rozdíl od Blanky Kateřině chybí. Fialová je zas barvou důstojnosti.¹³⁹

Jelikož ve mně Kateřina evokuje oheň a Blanka je jejím přesným opakem, může být jedině led.

4.1.4 Lucenzio

Nápadník Baptistovy dcery Blanky. V cestě k jeho vytoužené ženě mu ale stojí zástup jejích dalších nápadníků a Baptistovo prohlášení, že nejprve se musí vdát jeho nezkrotná starší dcera Kateřina.

Většinu hra však Lucenzio není Lucenziem, ale učitelem Cambiem. Barvou neupřímnosti bývají označovány různé tóny žluté. Co tohoto mladíka k oné falši dohnalo? Lásky. Barvou tohoto citu i vášně je rudá. Zároveň jde však o muže klidného, klid ale značí jak modrá tak zelená. Poslední barvou, která by měla být využita na kostýmu tohoto muže je zelená. Ač i modrá značí klid, jejím dalším významem je chlad a tuto vlastnost Lucenzio nemá.

4.2 Scéna

Zkrocení zlé ženy je hrou protikladů. Nejenže Shakespearovy komedie jsou protipólem jeho mezi lidmi známějších tragédií, ale máme zde také několik rovin v níž se odehrává. S první rovinou se setkáme již v předehře. Týká se peripetií kramáře Vykuka, jemuž je později hereckou skupinou hrána hra o vzpurné dívce Kateřině. Tato hra je onou druhou rovinou

Pokud jde o hru samotnou, dala by se v rychlosti popsat jediným přídavným jménem a to- rozverná. Nejenže dialogy mezi Kateřinou a Petrucciem jsou v dokonalém kontrastu, ale i fakt, že když jsou postavy pod emočním vypětím, začínají se rozhovory rýmovat, dodává hře onu rozvernost a hravost.

Pokud bych to měla shrnout, tak *Zkrocení zlé ženy* je pro mě hra plná kontrastů a hravosti.

¹³⁸Ibid., s. 54- 57

¹³⁹Ibid., s. 65

Z těchto dvou slov bych ráda vycházela při návrzích scény a kostýmů. Pokud jde o kulisy tak proti sobě stojí reálné pozadí a výrazně stylizované doplňky jeviště. To samé se odráží i v kostýmech.

Scénografické řešení jeviště by mělo být založeno na hře světel- reálné pozadí promítané na horizont a v popředí průhledné kulisy. V určitých scénách dokonce úzce zaměřený světelný kužel supluje architekturu. Osobně vyznávám spíše minimalistickou scénu, to ale nekoresponduje s celkovým vyzněním díla. Proto jsem si dala za úkol najít kompromis.

Jak ale skloubit minimalistickou scénu s rozmarností a bohatstvím, na které *Zkrocení zlé ženy* poukazuje?

Podobné dilema jsem řešila též s kostýmem. Zde jsem se ale rozhodovala mezi futuristickým pojetím a pojetím renesančním.

5 Postup práce

5.1 Scéna, postup při návrhu

Při tvorbě návrhů jsem se nechala vést ideovou základnou, jež vznikala při čtení samotné hry *Zkrocení zlé ženy*. Jaká slova byla téma, co určovala hru? Kontrast a rozvernost.

Jelikož, ale ideová základna vznikla dávno před návrhy samotnými, mohou se ve finále rozcházet o světelné roky.

Z dnešního pohledu se příběh odehrává v minulosti staré přibližně pět set let. Co je kontrastem k minulosti? Jde o přítomnost, proces přetvářející blízkou budoucnost na minulost? Nebo o budoucnost, takzvanou neobjevenou zemi?

Už postava Kateřiny evokuje toto propojení dvou časových linií. Emancipované chování této postavy jako by nepatřilo do své doby, ale do budoucnosti/přítomnosti. Jak tyto dva protiklady propojit? Musí být vždy budoucnost a minulost protiklady? Jelikož dnešní úroveň vědomostí není schopná přesně určit co onen čas je, není to vyloučeno.

Hrátky s časovými rovinami. Kombinace renesančních prvků s prvky futuristickými. Kde ale dneska hledat tyto prvky jako inspirační zdroj? Dalo by se říci, že ve science fiction. Tento žánr velmi reflektuje svou dobu, proto nešlo využít nic, s co vzniklo v několika uplynulých desetiletích. Vizuální stránka by nebyla pro diváka dostatečně cizí. Kde tedy

pátrat po správné vizi budoucnosti? Paradoxně v minulosti. Jak cizí může na diváka působit snímky jako je původní *Star Trek*, *DoctorWho*, *Tron* či z našich luhů a hájů *Ikarie XB-01*?

V původních návrzích se objevují klasické malované kulisy kombinované s futuristickými propietami na jevišti a kostýmy.

Ovšem aniž bych si to uvědomila, do dalších návrhů se začal promítat stále více fakt, že jsem vyznavačem jednoduché, dalo by se i říci, minimalistické scény. V této fázi se již na jevišti objevovaly objekty zjednodušené do základních geometrických těles. Takto strohou scénou měly oživit dva faktory. Prvním z nich by bylo využití různobarevných reflektorů a druhým kaširované květiny šplhající se nad okraje kulis. Když pomínu ony květiny, tak tyto návrhy byly spíše vhodné pro tragédii, například *Hamleta*. Z návrhů se kompletně vytratila rozvernost kombinace renesance s takzvaným futurretrem. Jde ale o slepou uličku? Pro někoho ano, ale pro jinou osobu rozhodně ne. Rozhodně ale jde o jinou cestu, než se měly návrhy vydat.

Když člověk zabloudí cestou k cíli, co by měl udělat. Jít stále kupředu či se vrátit po svých stopách. Ironií je, že až má kroky vedly kupředu, začaly se do návrhů vracet staré prvky. Na první pohled to evokuje spíše cestu zpět, místo postupu kupředu.

Vrátila se inspirace starými sci-fi díly ze šedesátých let ve výrazné barevnosti. Ano do této chvíle, to vypadá, jako bych se vrátila opět na počátek, pouze se prohodily renesanční a futuristické prvky

Zvrat nastal, až ve chvíli kdy se mi do rukou dostala kniha, kde za pomoci brýlí bylo možné vidět obrázky ve 3D. Pokud se ovšem brýle nepoužily, ony obrázky byly složeny jakoby ze dvou vrstev různých barev, vůči sobě posunutých. Při troše fantazie se v tom též dá vidět paralela s prolínáním budoucnosti a minulosti ve výpravě hry. Vrstvy/linie času jsou vůči sobě posunuty.

V novém návrhu se objevují vrstvy různobarevných kulis, jež jsou vůči sobě posunuty, přesto ale neztratily poměrně reálné linie. Jaké by měl mít vlastnosti materiál, aby podtrhoval vše, co tady již bylo zmíněno. Hlavní je zabarvení a průhlednost materiálu. Tyto vlastnosti materiálu by měly evokovat citově zabarvené vzpomínky- emocemi zkreslené ozvěny minulosti.

Méně abstraktním inspiračním zdrojem je významný český scénograf E. F. Burian. Velká část jeho práce byla postavena na kombinaci herecké akce s promítaným pozadím. Pokud bych ale přímo vycházela z Burianova pojetí scény, šlo by o extrémně dominantní

prvek jeviště. Mým záměrem, ale byl hlavní důraz na kulisy a hru barev i světél díky jejich průhlednému materiálu. Díky tomu se stalo promítané pozadí monochromatické a statické, ale stále s možností promítání fotografie, kterou si žádala aktuální scéna. Ona monochromatická pozadí zpětně odkazuje též na již zmíněnou kombinaci s výrazně barevnými kulisami.

Přes mnoho teoretizování, realistickou či minimalistickou scénu jsem se dostala k určitému kompromisu mezi všemi cestami, kterými jsem se vydala v průběhu návrhů scény.

5.2 Kostým, postup při návrhu

Na rozdíl od návrhů scény, kdy jsem se mnohokrát dostala do slepé uličky či točila v kruhu a častokrát se měnil jejich styl, byl postup při návrhu kostýmu lineární. Tedy až na počáteční fázi. Zde jsem si pohrávala s myšlenkou vytvořit kostým inspirovaný starými science fiction seriály let šedesátých. Tato myšlenka byla však brzy zavrhnuta.

Následně jsem začala různě kombinovat prvky renesanční módy s jednoduchými šaty. Byly využity prvky módy italské, anglické i španělské v různých kombinacích. Stále byl, ale kostým v přímém kontrastu se scénou. Jak, ale oba prvky divadelní výpravy propojit? Úspěšná syntéza proběhla až díky poslednímu návrhu kulis a spočívala v propojení na úrovni materiálů. Neopustila jsem původní skici s prvky renesančního kostýmu, pouze je doplnila o prvky s podobných materiálů využitých na scéně. Nejvýrazněji je to vidět u klobouku Kateřiny, který je vyroben z průhledného plastu. Ze shodného materiálu je vyroben též Petrúcciův meč ze scény kdy si bere v roztrhaném kostýmu Kateřinu či maska Lucenzia. Tuto masku si nasadí, až ve chvíli kdy se začne vydávat za učitele Blanky a symbolizuje falešnou identitu, jíž přijme. Podobnou masku by měly využívat všechny postavy vydávající se ve hře *Zkrocení zlé ženy* za někoho jiného.

Ony části kostýmů z barevných plastů, jsou takovým částečným návratem k prvotnímu návrhu. Jak již bylo řečeno, zdánlivá slepá ulička nemusí být taková, jak se zprvu zdá.

5.3 Výroba makety scény

Základem při výrobě kulis ke hře je definování a vytvoření prostoru, v níž se bude děj odehrávat. Tedy maketu jeviště divadla, jíž jsem vytvořila z kombinace sololitu a kartonu.

Na spodní desce jsou přilepeny linie z kartonu, ty se stávají takovými vodícími lištami pro stěny makety. Aby bylo možné výsledek rozložit, jsou stěny a strop k sobě připevněny pohyblivými klouby a tvar jim ve výsledku dává až spodní deska a portál vyrobený z kartonu.

Součástí horního dílu jsou drobné žárovky, osvětlující vzniklý vnitřní prostor. Jelikož byly i přes portál vidět prvky osvětlení, využila jsem takzvané harlekýny. Jde o černé látky sloužící v divadlech na krytí světelných ramp a tahů. Podobného principu jsou i šály, ty ovšem vykrývají stěny jeviště. Další využití krytí elektrických částí je využito na vnější straně makety, kde maskuje kabely vedoucí od žárovek. Samozřejmě veškeré části modelu, tvořící prostor divadla jsou nabarveny černou barvou.

Do této makety scény jsem později umístila kulisy ve správném poměru velikostí. Aby člověk získal přehled, vyrobila jsem z drátu figurky suplující herce.

Závěr

Kdy, přichází při tvořivé činnosti inspirace, nelze nikdy odhadnout. Někdy člověk zasedne k práci a nápady přicházejí samy. Příště může jít o krkolomnou cestu se spoustou slepých uliček. Jsou to, ale ve skutečnosti slepé uličky? Nemohou to být spíše cesty či odbočky, které pro tuto chvíli nevyužijeme? Zároveň pokud touto cestou nepůjdeme, nezjistíme, že je cestou chybnou nebo správnou. Cesta se začala rýsovat až po shromáždění většiny teoretických poznatků a začala nabývat na jasných obrysech.

Celkově v této bakalářské práci je mnoho prostoru věnováno různým časovým obdobím či jejich prolínání, od renesance do současnosti či drobné zmínky o představách lidské budoucnosti. Krom jiného je na teoretizování ohledně takzvaného pátého rozměru (času) postavena i část návrhů k výpravě *Zkročení zlé ženy*. Počátek je však jinde. U samotného spisovatele, herce i divadelního podnikatele Williama Shakespeara. Doba, v níž žil ovlivňovala jeho tvorbu a on zároveň ovlivňoval tvorbou své diváky a posluchače. Čím ale tak ovlivnil dobu Alžběty I.? Svou tvorbou. Nejenže přinesl či vymyslel do angličtiny mnoho nových slov, ale dalším ovlivňujícím faktorem může být i fakt, že ve hrách často používal silné ženské postavy. Jedna z her, kde se to velmi odráží je *Zkročení zlé ženy*.

Shakespeare, ale nepsal hry pro čtení. Můžeme si je plně vychutnat až v divadle. Proto autor sám nemá zásluhu na dlouhotrvající popularitě svých dramát. Pomocnou ruku v průběhu staletí podala kvanta režisérů, herců a scénografů. Jakoby Shakespeare stvořil ideu, či chcete-

li, stvořil srdce hry. Pokud ale sepsal srdce, tak se tím režisér stal mozkiem, herci hlasem a svaly hry. Čím tedy budou scénografové? Tváří hry.

Dle toho klíče jsem postupovala při psaní textu v teoretické části. Začala jsem kapitolou o Williamu Shakespearovi, ta ale není věnována pouze jeho osobě, ale též době, ve které žil a jeho dílu. Kdežto kapitola druhá se věnuje speciálně hře *Zkrocení zlé ženy* v různých jejích podobách. A část třetí přibližuje lidi, jež dávali hře v průběhu času tvář. Ano poukazuje na scénografy jako takové.

Teoretická část se stala pevnými základy, na kterých se dalo stavět dál. Základy, jež se staly pevnými, až když jsem si uvědomila dobu vzniku díla a kdo byl vlastně muž, který hru napsal. Vypovídá *Zkrocení zlé ženy* něco o svém autorovi? Ano, do umělecké činnosti člověk jakoby vkládal část své duše. Shakespeare jistě není výjimkou, jistě dal do svých her mnoho ze sebe, a protože se velká část z nich stala nesmrtelnými, zajistil si tím i sám autor věčný život.

*Pomníky mocných z mramoru a kovu
přežije všechny mocný můj verš
a čas, co maže nápisy i z hrobů,
mých slov se netkne- ty v nich zůstaneš.
Sochy ať srazí válka v okamžení
ohněm a mečem zboří každý hrad,
ať běsní, jak chce, v její moci není
z živoucí paměti tě vymazat.
Neboj se smrti, kletby zapomnění,
po tvou kráse nemůže být veta,
potomci nadbudou si tě cenit
všichni a navždy, do skonání světa.
V mých verších přežiješ, tím jsem si jist,
A v očích všech, co budou je kdy číst.*

William Shakespeare

Zdroje

Knižní zdroje

1. BARNARD, Robert. *Stručné dějiny anglické literatury*. Praha: Brána, 1997, 251 s. ISBN
2. BEJBLÍK, Alois. HORNÁT, Jaroslav. LUKEŠ, Milan. *Alžbětinské divadlo-Shakespearovi předchůdci*. Praha: Odeon, 1978, 358 s. ISBN 01-055-78
3. BEJBLÍK, Alois. HORNÁT, Jaroslav. LUKEŠ, Milan. *Alžbětinské divadlo-Shakespearovi současníci*. Praha: Odeon, 1980, 487 s.
4. BEJBLÍK, Alois. *Shakespearův svět*. Praha: Mladá fronta, 1979, 227 s.
5. BROCKETT, Oscar G. *Dějiny divadla*. Praha: Lidové noviny, 1999, 948 s. ISBN 80-7106-364-9
6. BURIAN, Jan. *Nežádoucí návraty E. F. Buriana*. Praha: Galon, 2012, 494 s. ISBN 978-80-7262-847-6
7. ČERNÝ, František. *Kapitoly z dějin českého divadla*. Praha: Academia, 2000, 410 s. ISBN 80-200-0780-2
8. GHOSE, India. *Shakespeare nad laughter: cultural history*. Manchester: Manchester University Press, 2008, 230 s. ISBN 978-0-7190-3
9. GREENBLATT, Stephen. *William Shakespeare: velký příběh neznámého muže*. Praha: Albatros, 2007, 367 s. ISBN 978-80-00-01930-7
10. GROOM, Nick. *Shakespeare*. Praha: Portál, 2004, ISBN 80-7178-934-8
11. GURR, Andrew. *The Shakespearean stage*. Cambridge, United Kingdom: Cambridge University Press, 1992, 280 s. ISBN 0-521-42240-X.

12. HLINSKÝ, Martin. *Shakespeare a divadlo svět*. Praha: Academia, 2010, 909 s. ISBN 978-80-200-1857-1
13. HLINSKÝ, Martin. *William Shakespeare DÍLO*. Praha: Academia, 2011, 1677 s. ISBN 978-80-200-1903-5
14. JUST, Vladimír. *Divadlo v totalitním režimu: příběh českého divadla (1945-1989) nejen v datech a souvislostech*. Praha: Academia, 2010, 679 s. ISBN 978-80-200-1720-8
15. KAZDA, Jaromír. *Kapitoly z dějin divadla*. Jihočany: H&H, 1998, 249 s. ISBN 80-86022-25-0
16. KYBALOVÁ, Ludmila. HERBENOVÁ, Olga. LAMAROVÁ, Milena. *Obrazová encyklopedie módy*. Praha: Artia, 1973, 623 s.
17. LUKEŠ, Milan. *Mezi karnevalem a snem: shakespearovské souvislosti*. Praha: Divadelní ústav, 2004. 368 s. ISBN 80-7008-158-9
18. MAYDL, Přemysl. *Scénografická psychologie*. Praha: Scénografický ústav, 244 s.
19. NORRIS, Stephanie. *Léčení barvami*. Praha: Svojtka & Co., 2004, 224 s. ISBN 80-7352-124-5
20. OSOLSOBĚ, Petr. *Kierkegaard o estetice divadla a dramatu*. Brno: CDK, 2007, 246 s. ISBN 978-80-7325-125-3
21. *Ottův naučný slovník II*. Praha: Argo, 1996, 1141 s. ISBN 80-7185-063-2
22. *Ottův naučný slovník VII*. Praha: Argo, 1997, 957 s. ISBN 80-7185-104-3
23. *Ottův naučný slovník XXII*. Praha: Argo, 2000, 1072 s. ISBN 80-7185-318-6
24. SHAKESPEARE, William. *Sonety*. Brno: Atlantis, 2009, 414 s. ISBN 978-80-7108-304-7

25. SHAKESPEARE, William. *Výbor z dramát I*. Praha: Naše vojsko, 1956, 600 s.
26. SHAKESPEARE, William. *Hamlet*. Praha: Academia, 2009, 149 s. ISBN 978-80-200-1819-9
27. SHAKESPEARE, William. *Komedie omylů*. Brno: Atlantis, 2008, 99 s. ISBN 978-80-7108-9
28. SCHNAKENBERG, Robert. *Tajné životy slavných spisovatelů*. Praha: Knižní klub, 2010, 303 s. ISBN 978-80-242-2598-2
29. STŘÍBRNÝ, Zdeněk. *William Shakespeare*. Praha: Orbis, 1964, 172 s.
30. STŘÍBRNÝ, Zdeněk. *Proud času: stati o Shakespearovi*. Praha: Karolinum, 2005, 407 s. ISBN 80-246-1018-3
31. THOMPSON, Kristin. *Dějiny filmu: přehled světové kinematografie*. Praha: AMU, 2011, 827 s. ISBN 978-80-7331-207-7
32. VLADIMÍR, Jindra. *Současná scénografie*. Praha: Odeon, 1982, 71 s. ISBN
33. ZDEŇKOVÁ, Marie. *Současná česká scénografie*. Praha: Divadelní ústav, 2003, 155 s. ISBN 80-7008-145-7

Internetové zdroje

1. <http://ografologii.blogspot.cz/2008/12/symbolika-barev-v-umeni.html>
2. <http://vis.idu.cz/Default.aspx>
3. <http://www.poemhunter.com/ben-jonson/biography/>
4. <http://www.william-shakespeare.info/william-shakespeare-globe-theatre.htm>
5. <http://host.divadlo.cz/frantisek.troster/spol.htm>
6. <http://www.fdb.cz/>
7. <http://www.csfd.cz/>
8. http://cs.wikipedia.org/wiki/Hlavní_strana
9. <http://www.narodni-divadlo.cz/cs>
10. <http://www.musical-opereta.cz/>
11. <http://www.ondrejnekvasil.com/testdb/home.htm>
12. <http://ceskascenografie.cz/>
13. <http://www.theatre-architecture.eu/db.html>
14. http://www.encyklopedie.ckrumlov.cz/docs/cz/osobno_seznam.xml
15. <http://www.zamek-ceskykrumlov.eu/>

16. <http://host.divadlo.cz/>
17. <http://cituuj.cz/>
18. <http://www.poemhunter.com/>
19. <http://www.william-shakespeare.info/>
20. http://cs.wikiquote.org/wiki/Wikicitáty:Hlavní_strana
21. <http://www.ndbrno.cz/>
22. <http://www.ndm.cz/cz/>
23. <http://www.damu.cz/>
24. <http://issuu.com/ceskascenografie>
25. <http://www.slovníkceskeliteratury.cz/>
26. <http://www.miroslavmelena.cz/>
27. <http://www.ondrejnekvasil.com/testdb/home.htm>
28. http://www.magazin.ksoft.cz/ruzne_dejiny_odivani.htm
29. <http://www.divadelnileto.cz/napsali-o-nas.html>
30. <http://www.shakespeare.cz/2013/>

Filmové zdroje

1. *The Taming of the shrew*, USA, 1929
2. *The Taming of the shrew*, USA, Itálie, 1967
3. *The Taming of the shrew*, Velká Británie, 2005
4. *Deset důvodů, proč tě nenávidím*, USA, 1999
5. *Fanatik tvořivosti*, Česká republika, 2002
6. *Doctor Who, The Shakespeare code*, Velká Británie, 2005
7. *Duna*, USA, Kanada, Česká republika, 2000

Obrazové přílohy

I. Teoretická část- William Shakespeare

Obrázek 1.: William Shakespeare

Obrázek 2.: Rodný dům Williama Shakespeara

Obrázek 3.: Jevišťe divadla Globe

Obrázek 4.: Rekonstrukce jeviště alžbětinského divadla

Obrázek 5.: Hrob Williama Shakespeara

II. Teoretická část- Zkrocení zlé ženy v divadle

Obrázek 6.: Zkrocení zlé ženy, Národní divadlo v Praze, 1909

Obrázek 7.: Zkrocení zlé ženy, scénograf V. Hofman, Národní divadlo v Praze, 1928

Obrázek 8.: Zkrocení zlé ženy, scénograf František Trosder, Národní divadlo v Praze, 1950

Obrázek 9.: Zkrocení zlé ženy, scénograf Josef Svoboda, Národní divadlo v Praze, 1962

Obrázek 10.: Zkrocení zlé ženy, scénograf Josef Svoboda, Národní divadlo v Praze, 1962

Obrázek 11.: Zkrocení zlé ženy, scénograf Joan Brehms, Jihočeské divadlo v Českých Budějovicích, 1963

Obrázek 12.: Zkrocení zlé ženy, scénograf Miloš Ditrich, Národní divadlo v Praze, 1973

Obrázek 13.: Zkrocení zlé ženy, scénograf Joan Brehms, Jihočeské divadlo, 1981

Obrázek 14.: Zkrocení zlé ženy, scénograf Elisabeth Dalton, Národní divadlo v Praze 2003

Obrázek 15.: Zkrocení zlé ženy, Městské divadlo v Brně, 2011

Obrázek 16.: Zkrocení zlé ženy, Letní shakespearovské slavnosti, 2011

Obrázek 17.: Zkrocení zlé ženy, Letní shakespearovské slavnosti, 2011

III. Teoretická část- Zkrocení zlé ženy ve filmu

Obrázek 18.: Film Zkrocení zlé ženy, 1929

Obrázek 19.: Film Zkrocení zlé ženy, 1929

Obrázek 20.: Film Zkrocení zlé ženy, 1967

Obrázek 21.: Film Zkrocení zlé ženy, 1967

IV. Praktická část- Inspirace

Obrázek 22.: 3D, Stonehenge

Obrázek 23.: 3D, Enterprise

Obrázek 24.: Renesanční móda

Obrázek 25.: Řešení scény od Josefa Svobody

V. Praktická část- Návrhy

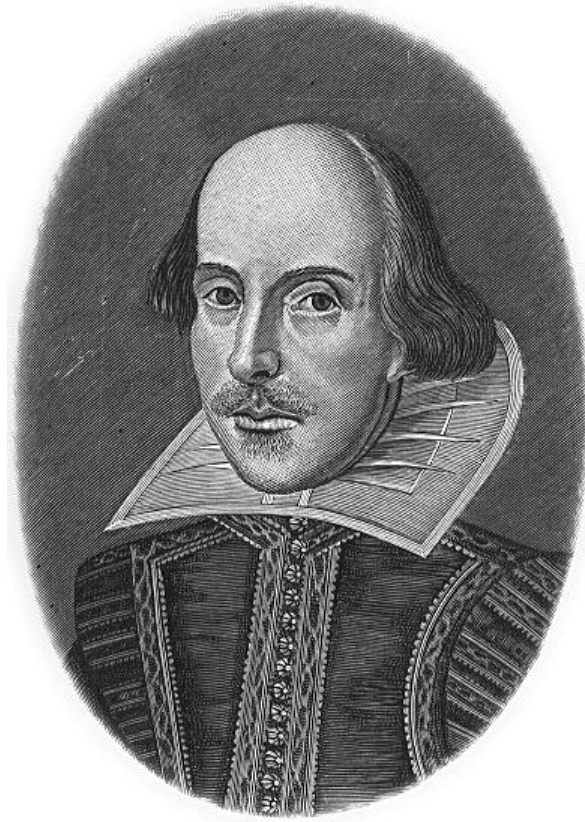
Obrázek 26.: Návrh scény

Obrázek 27.: Kateřina, kostým a líčení

Obrázek 28.: Petruccio, kostým a líčení

Obrázek 29.: Blanka, kostým a líčení

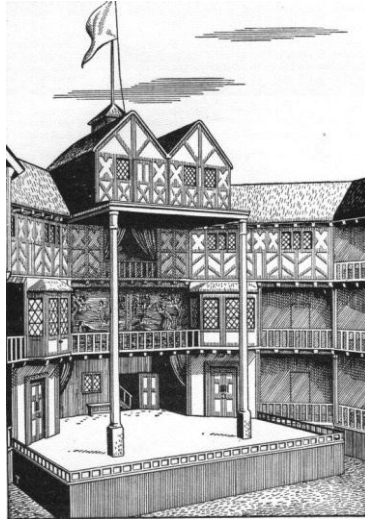
I. Teoretická část- William Shakespeare

Obrázek 1- William Shakespeare

Obrázek 2- Rodný dům Williama Shakespeara

Obrázek 3- jeviště divadla Globe

Obrázek 4- Rekonstrukce jeviště alžbětinského divadla

Obrázek 5- Hrob Williama Shakespeara

II. Teoretická část- Zkrocení zlé ženy v divadle

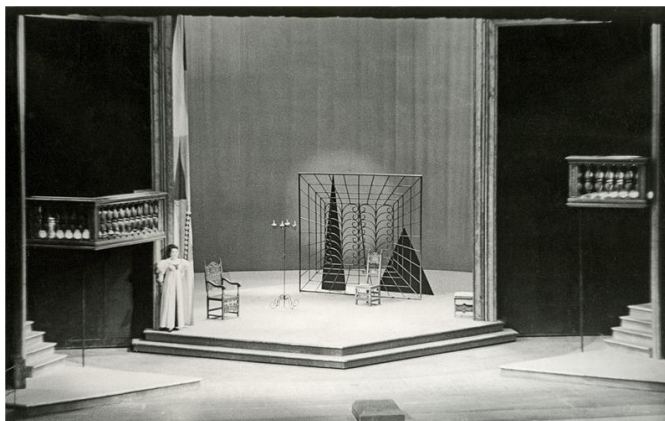
Obrázek 6- Zkrocení zlé ženy, Národní divadlo v Praze, 1909

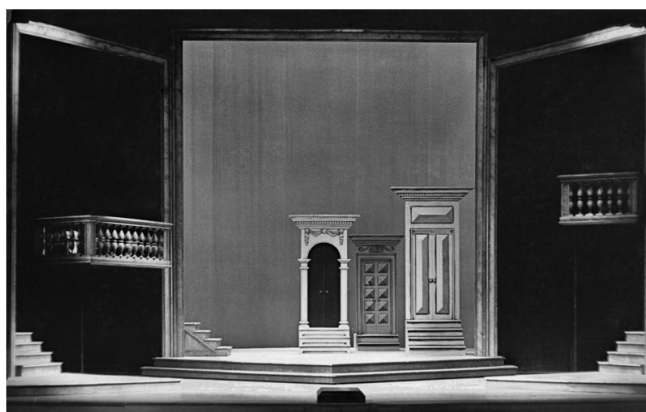
Obrázek 7- Zkrocení zlé ženy, scénograf V. Hofman, Národní divadlo v Praze, 1928

Obrázek 8- Zkrocení zlé ženy, scénograf František Trosder, Národní divadlo v Praze, 1950

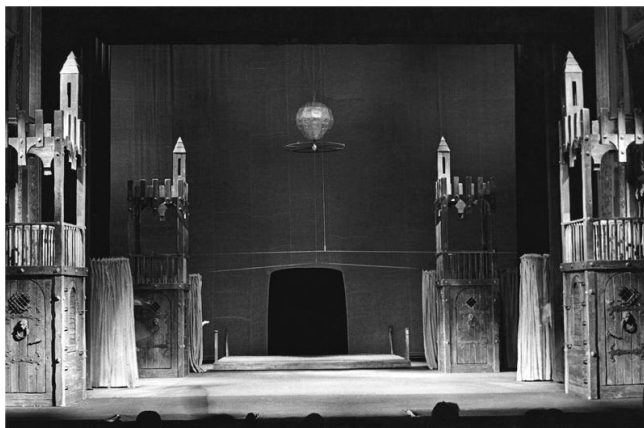
Obrázek 9- Zkrocení zlé ženy, scénograf Josef Svoboda, Národní divadlo v Praze, 1962

Obrázek 10- Zkrocení zlé ženy, scénograf Josef Svoboda, Národní divadlo v Praze, 1962

Obrázek 11- Zkrocení zlé ženy, scénograf Joan Brehms, Jihočeské divadlo v Českých Budějovicích, 1963

Obrázek 12- Zkrocení zlé ženy, scénograf Miloš Ditrich, Národní divadlo v Praze, 1973

Obrázek 13- Zkrocení zlé ženy, scénograf Joan Brehms, Jihočeské divadlo, 1981

Obrázek 14- Balet Zkrocení zlé ženy, scénograf Elisabeth Dalton, Národní divadlo v Praze 2003

Obrázek 15- Zkrocení zlé ženy, Městské divadlo v Brně, 2011

Obrázek 16- Zkrocení zlé ženy, Letní shakespearovské slavnosti, 2011

Obrázek 17- Zkrocení zlé ženy, Letní shakespearovské slavnosti, 2011

III. Teoretická část- Zkrocení zlé ženy ve filmu

Obrázek 18- ilm Zkrocení zlé ženy, 1929

Obrázek 19- Film Zkrocení zlé ženy, 1929

Obrázek 20- Film Zkrocení zlé ženy, 1967

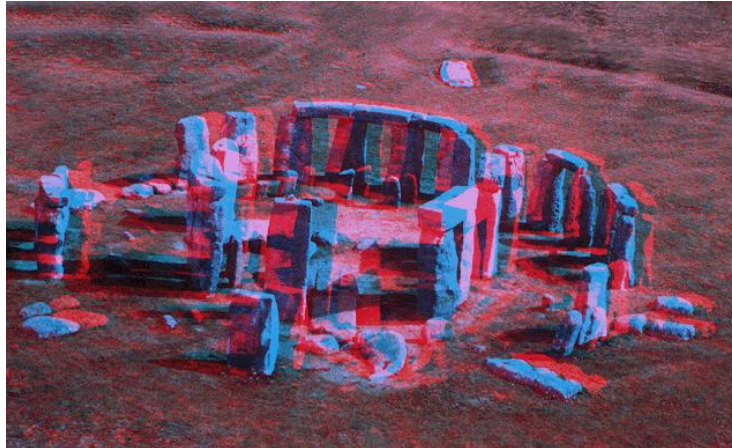

Obrázek 21- Film Zkrocení zlé ženy, 1967

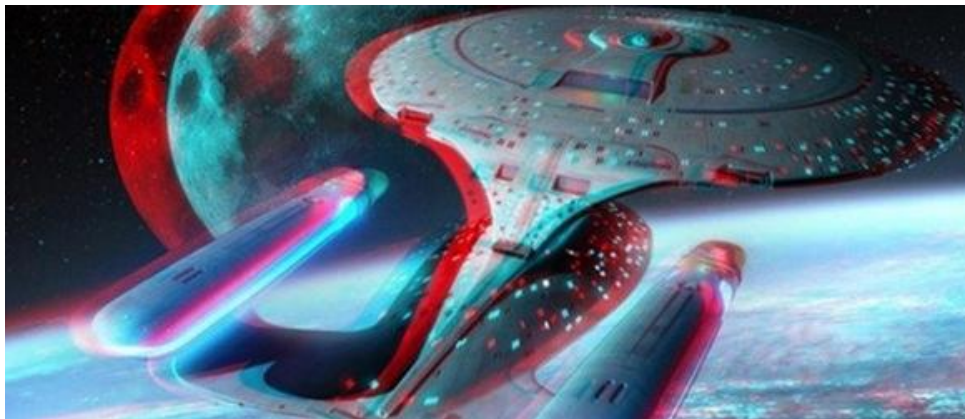

Obrázek 22- Film Zkrocení zlé ženy, 2005

IV. Praktická část- Inspirace

Obrázek 23- 3D, Stonehenge

Obrázek 24- 3D, Enterprise

Obrázek 25- Renesanční móda

Obrázek 26- Řešení scény od Josefa Svobody

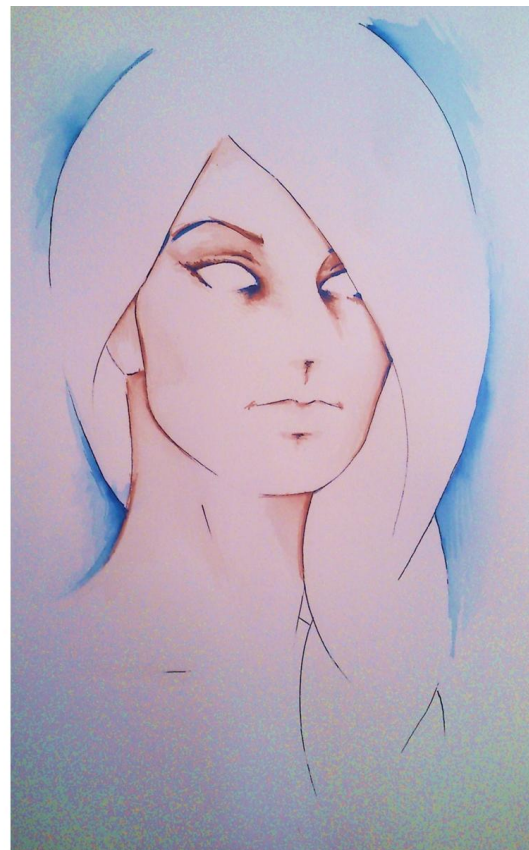

Obrázek 27- Návrh scény od Josefa Svobody

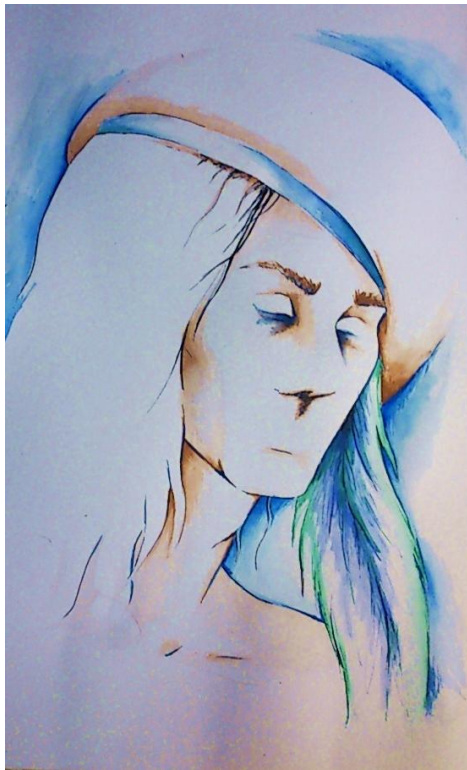
V. Praktická část- Návrhy

Obrázek 28- Návrh scény

Obrázek 29- Kateřina, kostým a líčení

Obrázek 30- Petruccio: kostým a líčení

Obrázek 31- Blanka: kostým a líčení

Obrazové internetové zdroje

1. obrázek <http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Hw-shakespeare.png>
2. obrázek <http://www.anglie.cz/navstivte-stratford-upon-avon-historicke-mestecko-a-rodiste-williamsa-shakespeara/>
3. obrázek <http://www2.arnes.si/~omislinjamb/spletne/zala/galerija.htm>
4. obrázek <http://www.construction.am/article.php?id=288>
5. obrázek <http://www.national-geographic.cz/detail/nejnavstevovanejsi-mrtvi-sveta-a-kde-je-michael-jackson-419/>
6. obrázek <http://archiv.narodni-divadlo.cz/default.aspx?jz=cs&dk=Titul.aspx&ti=1129&pn=256affcc-f002-2000-15af-c913k3315dpc>
7. obrázek <http://archiv.narodni-divadlo.cz/ArchivniDokumentFotografie.aspx?ad=9675>
8. obrázek <http://archiv.narodni-divadlo.cz/ArchivniDokumentFotografie.aspx?ad=9681>
9. obrázek <http://archiv.narodni-divadlo.cz/default.aspx?jz=cs&dk=Inscenace.aspx&ic=3731&sz=237&zz=OPR>
10. obrázek <http://archiv.narodni-divadlo.cz/default.aspx?jz=cs&dk=Inscenace.aspx&ic=3731&sz=237&zz=OPR>
11. obrázek <http://www.jihoceskedivadlo.cz/archiv/porad/1329-zkroceni-zle-zeny>
12. obrázek <http://archiv.narodni-divadlo.cz/ArchivniDokumentFotografie.aspx?ad=13806>
13. obrázek <http://www.jihoceskedivadlo.cz/archiv/porad/320-zkroceni-zle-zeny>
14. obrázek <http://archiv.narodni-divadlo.cz/default.aspx?jz=cs&dk=Titul.aspx&ti=418&pn=256affcc-f002-2000-15af-c913k3315dpc>
15. obrázek [http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Zkrocení_zlé_ženy_\(MdB\).jpg](http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Zkrocení_zlé_ženy_(MdB).jpg)
16. obrázek <http://www.shakespeare.cz/2013/cz/zkroceni-zle-zeny-fotogalerie/123/>
17. obrázek <http://www.shakespeare.cz/2013/cz/zkroceni-zle-zeny-fotogalerie/123/>
18. obrázek <http://www.csfd.cz/film/24028-zkroceni-zle-zeny/galerie/?type=1>
19. obrázek <http://www.csfd.cz/film/24028-zkroceni-zle-zeny/galerie/?type=1>
20. obrázek http://nd04.jxs.cz/277/784/f058e5c524_67673865_o2.jpg
21. obrázek <http://www.csfd.cz/film/23460-zkroceni-zle-zeny/galerie/?type=1>
22. obrázek <http://www.csfd.cz/film/223048-zkroceni-zle-zeny/galerie/?type=1>
23. obrázek <http://ijustworkhere.blogspot.cz/2012/07/3d-is-overrated-especially-if-you-have.html>
24. obrázek <http://www.themarysue.com/wp-content/uploads/2012/12/star-trek-3d.jpg>

25. obrázek http://www.magazin.ksoft.cz/ruzne_dejiny_odivani.htm
26. obrázek <http://contemporaryperformance.com/wp-content/uploads/2009/09/svoboda.jpg>
27. obrázek <http://www.divadelni-ustav.cz/cs/dilo-ceskeho-scenografa-josefa-svobody-je-vystaven>